БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 39 (8565) | 1958 оной февралиин 15, суббото | Сэн 20 мүнгэн

НҮХЭД ХОНИШОД! СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТЫЕ АЖАЛАЙ АМЖАЛТААР УГТАЯ

Нёдондонойхиһоо үнеэн бүриһөө 500 литр ехэ һү һаая

...дөө ажахын бүхы хүдэлмэри... КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй ...истрнүүдэй Соведэй хандаһан ...алгада харюу болгон, Заиг... аймагай «Красный опытник» ...зойхидой үүсхэлээр, респуб...ын колхоз, совхозуудай һаали... дунда 1958 ондо үнгэрэгшэ ...йхидэ orходоо үнеэн бүриһөө ...литр ехэ һү һааха гэһэн со...истическэ мүрысөөн дэлгэрээд ...хай. Энэ мүрысөөндэ 3 мянга ...н һаалишад, малшад оролсоод, ...шангаар ажаллана. Респуб...имнай һүнэй-товарна фермэнүү... хүдэлмэрилэгшэдэй энэ мүры...дэ бултадаа оролсохонь дам...гүй.

...үлэй жэлнүүдтэ һаалишад, ...шад болон адуулгашадай эрхи... хүдэлһэнэй ашаар һү һаалгые ...шэлүүлхэ талаар горьтой ам...та туйлагдаа. Тиигэжэ 1957 ..., 1953 онойхитой сасуулхада, ...убликын колхоз, совхозуудта ...һаалга 3-һаа үлүү дахин, гүрэн... һү тушаалга болон худалдалга ...оо үлүү дахин дээшэлээ. 1957 ...о гүрэндэ һү тушааха түсэбэйн... дүүргэлтээр РСФСР-эй область, ...аар, республиканууудай дунда ...үүшын һуурида гараабди. Го...уудай, хүдэлмэришэнэй тосхо...дай, аймагай центрнүүдэй ...алшадые һү болон сагаан эдеэ...р һайнаар хангаха арга бо...жо бии болоо. Юрэдөө са...н, шара тоһоор, һүөөр республи...гаа ажалшадые элбэг дэлбэгээр ...гадаг болохо сагнай холо бэ... Республика дотор һү һаалгые ...д дээшэлүүлхэ тушаа оролдол... гаргагдаһанай ашаар колхоз, ...хозуудай экономико улам бэхи...кэ, һаалиин малһаа бүри ехэ ...во доход оруулагдадаг болоо.

Гансахан 1957 ондо республикын ...лхоз болон совхозууд гүрэндэ һү ...аагаад, худалдаад, 70 миллион ...хэригэй олзо абаа гэхэ гү, али ...3 ондо республика доторхи ажа...н бүхы һалбаринуудһаа абтаһан ...зо доходтой адли болоо. Һү һаал...е дээшэлүүлһэнэй эсэстэ респуб...икын олонхи совхозууд ажахын ...57 онийс түрүүшынхэе олзо доход...йгоор үнгэргэбэ.

Республикын колхоз, совхозуудта ...үлэй жэлнүүдтэ һү һаалгые дээ...элүүлхэ тухайда партийна, совет...э эмхи зургаанууд горьтой хү...лмэри бэелүүлһэн байна. Гэбэшье, ...еэн бүриһөө һү һаалгаар, эдлүү...иин газарай 100 гектар бүридэ ...ртэдэг һүнэй зэргээр манай Бу...ят-Монгол РСФСР-эй область, хи...ар, республиканууудай гээгдэжэ ...багшадайнь тоодо ороно.

Тиигэжэ 1957 ондо республикын ...лхозуудта дунда зэргээр үнеэн ...риһөө 1262 килограмм һүн һааг...ан гэхэ гү, али эдлүүриин газа...й 100 гектар бүридэ 34 центнер ...үн абтаһан болоно. Республикын ...вхозуудта үнеэн бүриһөө 1492 ки...ограмм, эдлүүриин газарай 100 ...ктар бүридэ 28 центнер һүн абтаа. Республикын колхоз, совхозууд... һү һаалгые дээшэлүүлхэ талаар ...рэглэгдээгүй ехэ арга боломжо...уудай байһыень, энэ талаар 1957 ...ндо оройдоол түрүүшын алхамуу...ай хэгдэһыень түрүү колхоз, сов...озуудай, илангаяа түрүү һаали...адай дүй дүршэл элитээр гэршэл...э. Бурят-Монголой зооветинститу...ай һуралсалай ажахын 7 һаали...ад 1957 ондо үнеэн бүриһөө дун...а зэргээр 5240 килограмм һү ...аагаа. Мүн Сэлэнгын аймагай ...олхозуудай үүлтэртэ үнеэдэй ...ермэнүүдэй 10 гаран һаалишад

1957 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3000 килограммһаа 4400 килограмм хүрэтэр һү һааһан байна. Республикын колхоз, совхозуудай 150 гаран һаалишад 1957 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2100 килограммһаа 3000 килограмм хүрэтэр һү һаагаа бшуу. Тиин республикын колхозуудта дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 1262 килограмм һүнэй һаагдаад байһан үедэ иимэ амжалтанууд туйлагдаа гээшэ. Энэ жэшээ дээрэһээ харахада, 1958 — 1959 ондо колхоз, совхозуудаймнай фермэнүүдэй үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2500—3000 литр, үүлтэртэ үнеэдэй тус бүриһөө энэ жэлдэ 5000 килограмм һүн һаагдаха ушартай. 1958—1959 ондо республикымнай колхоз, совхоз бүхэндэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2500—3000 килограмм һү һаадаг болохын тула иимэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Энэ жэлдэ нэгэ үнеэн бүридэ 10 тонно хүртэхэ силос дарахаар хараалжа, колхоз, совхозуудта шулуу-бетоноор силосэй түхеэрэлгэнүүдые ехээр бариха шухала. Гэхэтэй хамта, силос багаар дараад, тэрээнээ саашань худалаар ехэ болгожо мэдээсэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ. Тэжээлэй ургамалнуудай үндэр ургаса абадаг болохын тула силосэй ургамалнуудые таридаг газарта наг шэбхэ болон бусад үтэгжүүлгэ ехээр хэхэ хэрэгтэй. Мүн силосые һайн шанартайгаар дарадаг болохо. Силосһээ гадна, колхоз бүхэндэ корнеплодуудые (турнепс), тэжээлэй болон сахарна свёклые үнеэн бүридэ нэгэ хахад, хоёр тонно хүртэхөөр бэлдэхэ.

1958—1959 оной үбэлжэлгын эхиндэ бүхы колхоз, совхозуудай үнеэдые хүсэдөөр түхеэрэгдэһэн дулаан, типовой байрануудта оруулхын зорилгоор энэ жэлдэ үнеэдэй хуушан байрануудые заһабарилха, шэнээр бариха болонобди.

Һаалишад, малшадые урмашуулха, ажалайнь түлөөһые һайжаруулха, һү һаалгые улам дээшэлүүлхэ, тиихэдэ үнеэдые зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалха, һүыень бүри тоһолиг болгохо, үнеэдэй һүбайрха ябадалые усадхаха, үбһэ тэжээлыень зүбөөр, гамтайгаар эдюулдэг болохо талаар зохихо хэмжээн абтаха зэргэтэй.

Энэ хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудай бэелүүлэгдэһэнэй эсэстэ 1958 ондо һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, саашадаа 1959 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2500—3000 килограмм һү һаадаг болохын тула тусхай эрхэ байдал бии болгожо шадаха байнабди. Колхоз, совхоз бүхэндэ һү һаалгые эрид дээшэлүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһание республикын Хүдөө ажахын министерство, МТС-үүдэй директорнүүд, партийна, советскэ эмхи зургаанууд саг үргэлжэ шалгажа, дутуу дундыень усадхажа байха зэргэтэй.

Нёдондонойхидо орходоо энэ жэлдэ һү һаалгые үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 500 литрээр дээшэлүүлхэ гэһэн мүрысөөндэ һүнэй-товарна фермэнүүдэй бүхы хүдэлмэрилэгшэд, республикын зооветмэргэжэлтэд оролсохо уялгатай. Һү һаалгые эрид дээшэлүүлхэ зорилгоор дэлгэрһэн мүрысөөн улам үргэдэжэ, республикын колхоз, совхозуудай абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь лабтай.

А. В. Желтый, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо.

Агуу ехэ хоёр арадай хани барисаан

Совет-хитад договорто зорюулагдаһан вечер

Агууехэ совет, хитад арадуудай ...аһаршагүй хани барисаанда зорюулагдажа, февралиин 13-да Москвада вечер үнгэрэгдөө. Ушарынь, хани барисаатай, холбоотой байха, бэе бэедээ туһалалсаха тухай СССР Хитад хоёрой хоорондо договорой баталагдаһанһаа хойшо ... жэлэй ой гүйсөө юм.

Совет-хитад хани барисаанай общественна правлениин түрүүлэгшэ А. А. Андреев вечер нээжэ, СССР-тэ байдаг КНР-эй элшэн сайд, хитад-совет хани барисаанай общественна правлениин гэшүүн Лю Сяо болон бусад хитад нүхэдые үнэн зүрхэнһөө амаршалаа.

СССР Хитадай Арадай Республика хоёрой хоорондо баталагдаһан договорой айхабтар ехэ удхашанар тухай, агууехэ хоёр арадай үзэл бодолой, политикын улам нэгэн адли шэнжэтэй боложо байһан тухай нүхэр Андреев хэлэбэ.

Советскэ хүнүүд ахадүү Хитадай Республикада айлшалжа, хараһан үзэһэн тухайгаа хөөрөө.

Хитадай хүгжэмшэдтэй уулзаһан тухайгаа, советскэ хүгжэмдэ хитад зоной ехэ дуратай байһан тухайнь композитор Вано Мурадели хөөрэжэ үгэбэ.

Шэнэ ажабайдал зохёохо замда ороһон хитад таряашад тухай Москвагай областиин Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ В. Ф. Дюкшин хөөрөө.

Вечерэй түгэсхэлдэ концерт болложо, совет, хитад артистнар наада харуулба.

(ТАСС).

ИИМЭ БАЙДАЛТАЙ ЭБСЭЖЭ БОЛОХО ААЛ?

Шэнэ-Бэрээнэй МТС-эй харьяата колхозууд Хориин улаан одонойхидой үүсхэлые һайшаан дэмжээд, 1958 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 140—150 хурьга абажа түлжүүлхэ уялга абаа һэн.

Гэхэтэй хамта, энэ уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлжэ, хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулхын түлөө тэндэхи колхозууд хүсэд оролдоногүй. Жэшээнь, хонидые ороондо оруулха ябадал МТС-эй харьяата бүхы колхозуудта тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Январь һарада МТС-эй бүхы колхозуудта хамта миил 400 хонин ороондо оруулагдаа. Нэгэшье колхоздонь искусственна үрэжүүлгын пунктнууд хүдэлнэгүй. Гурбадахи классай, шэнгэн нооһотой, шадал тэнхээ муутай хусанууд хэрэглэгдэнэ. Иигэжэ ажаллахадаа хонидойнгоо үүлтэрые һайжаруулжа, нооһо абалгаяа дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй ха юм.

Жэшээнь, МТС-эй харьяата «Коммунизм» колхозые абажа үзэе. Энэ колхоз хамтадаа 4 мянгаад хонитой. Хонин ажалаа хүгжөөжэ, үүлтэрынь һайжаруулха хүдэлмэри тус колхозойхид ябуулдаггүй. Тиимэһээ олзо доходыншье бага. Хонидойнь олонхи шэрүүбтэр нооһотой.

Хонидые олоор хэнзэлүүлхэ тушаа анхарал табигданагүй. Эхэ хонидые ороондо оруулха хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй байһаар. Мүнөө эхэ хонидой отара бүхэндэ оройдоол 2-2 хуса үгтэнхэй. Тиигээдшье эдэ хусануудай олонхинь хүгшэршэһэн, шадал тэнхээ муутай. Тиимэһээ тэдэ хусануудынь ототой хонидые бэдэрхэдээ олоногүй. Январь һарада колхоздо нэгэшье эхэ хонин ороондо оруулагдаагүй.

Тэндэхи хонишодой бригадануудта хонишод, илангаяа хурьгашад ехэ дутамаг. Жэшээнь, Түмэр Хорёо гэжэ газарта 450-яад эхэ хонин байрланхай. Тэндэ хонид олоороо хурьгалжа эхилээ. Гэбэшье, эндэ оройдоол 2 хонишон ажаллана. Хурьгашад эльгээгдээгүй байһаар. Эндэ сүүдхэдээ 35—40 хурьган гарана. Теэд энэ хоёр хонишод хурьгадые абажашье, саг соонь эдеэлүүлжэшье үрдинэгүй. Гадна, хурьгад гарзална. Январь һарада хорёод хурьган хоролтодо ороо. Ахалагша хонишон нүхэр Даба Дамдинов колхозойнгоо правлениидэ, түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Цыреновтэ иимэ байдалай ушараад байһан тухай нэгэтэ бэшэ мэдүүлһэн байгаа. Гэбэшье, дутагдалнуудынь усадхагдаагүй, бодото хэмжээнүүд абтаагүй байһаар.

Гадна, энэ колхозойхид үбһэ тэжээлээ гамгүйгөөр гаргашална. Тиимэһээ тэжээлынь мүнөөнһөө барагдахаар болоод байна.

Иимэ байдалай ушараад байһание «Коммунизм» колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Дармаев) мэдэжэ байбашье, зохихо хэмжээ абанагүй.

Мүн Шэнэ-Бэрээнэй МТС-эйхид, тэрэнэй главна зоотехник нүхэр Воронин хонидые ороондо оруулха, хэнзэлүүлхэ, искусственнаар үрэжүүлхэ пунктнуудые эмхидхэхэ тухай хэды дахин хэлэбэшье, үгэдөө хүрэдэггүй байха юм.

Иимэ байдалтай эбсэжэ болохо аал гэжэ Заиграйн аймагай хүтэлбэрилэгшэдһөө асуумаар болоо.

Н. Ключерев, «Под знаменем Ленина» газетын редактор.

Ториин аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой хонишон Самбу Содномович Закунов үнгэрһэн жэлдэ 100 хонин бүриһөө 108 хурьга абажа түлжүүлээ. Энэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 150-һаа үсөөн бэшэ хурьга абахын түлөө оролдожо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү хонишон С. С. Закунов.

Л. Хайдуровай фото.

Хонидоо олоор хэнзэлүүлхэмнай

Хонин ажалаа саашадань хүгжөөхын, нооһо ехээр абадаг болохын тулада манай колхозойхид хонидоо олоор хэнзэлүүлдэг болохо гэжэ шиидэә. Бидэ отарынгаа 440 эхэ хонидһоо мүнөө жэлдэ 620-һоо үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэбди. Манай отарада мүнөө 129 хурьган абтаад, нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Февралиин тэн болотор олонхи хониднай хурьгалха юм. Хонидоо хэнзэлүүлхын тулада хурьгаламсаарнь искусственна аргаар үрэжүүлнэбди. Тиигэжэ үбэл хурьгалһан хонидойнгоо 50—60 процентые февралиин тэн болотор заатагүй ороондо оруулжа, тэдэнээ июнь, июль соо дахин хурьгалуулаад, мүн эдэ һарануудта отарынгаа эхэ хонидой хахадыень үрэжүүлжэ, ноябрь-декабрь һарануудта хурьгалуулхаар хараалнабди.

Эдэ хараалһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада манай отарынхид колхозойнгоо хонишон Самбу Тогочиевай отарынхидтай мүрысэнхэй.

Партиин ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгаар зоригжожо, хонишоднай ажалайнгаа эршэ үдэрһөө үдэртэ улам шангадхана.

Ц-Д. Дашижапова. Зэдын аймагай «Эрдэм» колхозой ахалагша хонишон.

„Тохомтын" эхирлэһэн үдэр

Үглөөнэй улаан шаргал наран хадын саанаһаа дабшаһаар өөдөө хөөрэнэ.

Колхозой центрһээ арба гаран модоной газарта байдаг нэгэ отара ошохоёо бүрэнхыдэ гараһан болобошье, үглөөнэй 10 часта нохойн дуу дуулабабди. «Хуурай» гээшэ нариншаг гол болобошье, малай бэлшээриин газараар элбэг, нэмэргэ дулаан нютаг юм.

Жалгые үгсэһөөр ябахада сабшалангай талмай дээгүүр буулгагдаһан обоохойнууд—хониной хохир элбэгжэбэ. Голой баруун хажуугай бооридо хониной байра харагдажа, нэгэ гэрһээ утаан гаража, голые уруудан дэгдэнэ. Уданшьегүй, гэртэ орожо амар мэндые андалдаад, хуушан танилнууд байһан тула хөөрэлдөөгөө эхилбэбди.

— Хонид олоороо хурьгалжа эхилһээр һанаа амар һууха аргагүй болоод байна. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ түрэһэн хурьгадые үдэр һүнигүй эрьежэ байгаагүйдэ болохогүй,—гээд отарые даагша Дымбрэл Баирович Насанов нам һуужа хөөрөөгөө саашань үргэлжэлүүлбэ: —Хонидые хэнзэлүүлжэ, тоо толгойень олошоруулха, нооһо абалгые дээшэлүүлхэ тухай асуудал табигдаад байна. Табигдаха болоһоншье, шиидхэгдэхэшье ёһотой асуудал гээшэ.

Гурбан жэлэй урда хониной отара тушаажа абаад, хурьгадые кошарно-базова аргаар тэнжээжэ эхилээ һэм. Тусгаар байра түхеэржэ, зоотехнигэй заабариин ёһоор хони, хурьгадаа харууһалдаг байгаабди.

Шэнэ аргын аша үрэ харагдаа. Мүнөө өөрымни отарада байгаа эхэ хонидой нилээд олониинь манай тэнжээһэн хурьгад юм. Тэдэнэр хүйтэндэ даарахагүй, үбшэлхэгүй тон шэрхи бэетэй, нооһо элбэгтэй хонид болонхой.

Үнгэрһэн жэл хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлһэнэй ашаар декабрь-январь һарада 320 гаран хурьга абаад, нэгэшье гарзагүйгөөр тэнжээжэ байнабди. Эдэнэйнгээ томо, тарган хонидые хоёрдохёо үрэжүүлжэ хэнзэлүүлхэмнай. Бүхы отараараа 100 эхэ хонин бүридэ 170 хурьга абаха гэжэ шиидээбди. Иимэ ехэ уялга абахын урда бултадаа һайнаар хөөрэлдэһэн, хэды хонин хэнзэлжэ шадахаб гэжэ лаб тухайлан хэлсээбди,—гэхэ мэтээр хөөрэлдэһөөр һуутарнай газааһаа хонишон Ринчин-Ханда Гуржапова орожо ерээд,—«Тохомтомнай» хурьгалхань ха, Дымбрэл абга, ошохотнай гү?—гэбэ.

— Ошоёл даа, «Тохомтомнай» нёдондо эхирлэһэн юм, мүнөөшье хээлинь ехэ юм һэн, магад дахяад хоёр «тохомтонууд» нэмэшэхэ, нюрган дээгүүрнь тохом тохожорхиһон шэнги алаг хонитой юумэбди, —гэжэ энеэн татан дуугаржа, дэгэл, малгайгаа ябуудтаа үмдөөд, Дымбрэл Баирович бидэнние урижа газаашаа гараба.

Хашаа хорёо соонь сэбэрхэн, ажалша зон хүдэлнэ ха гэжэ һанамаар. Хоёр хашаан соо намарайнгаа хүсые балай табяагүй, томо тарган, нооһорхуу хонид үбһэ эдинэ. Хэбэрынь хурьгалһан, хурьгалаагүй хонид илгагданхай.

Уданшьегүй Дымбрэл үбгэн хониной байра сооһоо гаража ерэхэдээ: «хари тухайлаал һэм, эхир байшаба» гэжэ хүхюутэйгээр хэлээд, «манайшни хүгшэн мүнөө танние дал соогоо оруулхагүй, үглөө хараарайгты» гэжэ энеэбхилэн хэлэбэ.

Гэртэ ороһоор Дымбрэл Баирович нэгэ дэбтэр гаргажа, нюдэнэйнгөө шэлые хамсыдаа бага бага аршасагаагаад, «Тохомто эхирлээ» гэжэ шангашагаар дуугаржархёод, тэрэ дэбтэр соогоо тэмдэглэжэрхибэ.

—Юрэдөө, ёһоорхон хурьгад абтажа байна, толгойнь эхээ һажаагаа, нооһонь буржагархануud гээшэнь—мүнөөхи нарибтар нооһон, эсэгэнь үүлтэртэ хуса юм һэн, тэрэнэй үрөөр үрэжүүлһэн хонид бултадаал иимэ хурьга түрэнэ,—гэжэ сэдьхэлээ ханангяар хөөрэнэ. Эхэнүүдыншье һайжаруулагдаһан үүлтэрэй хонид юм. Одоол эдэ хурьгадые дахяад үрэжүүлхэдэ нарин нооһотой хурьгад гараха бшуу.

Хэнзэлүүлхэ хонидые отон соонь үрэжүүлээд, бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээр дуталдуулангүй эдеэлүүлхэ шухала. Тэрэгүй һаа түрүүшынгээ хурьгые хүхүүлһэн хонид муудаха, хурьгашье хаяха, гарзалжашье болохо. Түрүүшынь хурьгадые тэжээлдэ оромсоорнь, бэеыень хаража байгаад эхэһээнь илгахада муудахагүй. Бүдүүн хоолдоо ороһон хурьгад эхээ ехээр хүхэхыешье оролдохоо болишодог. Теэд һулашаг бэетэй хурьган һаань, эхынь һүөөр нилээд тэжээхэ шухала. Тэрээнһээ хоолтой юумэ байдаггүй.

Хойто үглөөниинь Дымбрэл Насановай хүгшэн Жигмит Аюшеевагай зүбшөөлөөр хонидой байра соо орожо, хэдэн олон таһалгануud соо амяраашье, эхэтээшье байһан хурьгадые хараабди. Буржын татаһан дун сагаан нооһотой хурьгад пярд, пярд турьялдан, дэбхэрэлдэжэ, собхоролдожо байба.

—Үнгэрһэн жэл хонин бүриһөө 2,250 килограмм нооһо хайшалаа һэмди, 1958 ондо бүри ехэ нооһо хайшалха уялгатайбди, —гэжэ хонишод нэгэн дуугаар батална. Уялга абаад лэ орхижорхихо бэшэ, хонидые үбэлдөө һайнаар харууһалха, илангаяа ехээр дааруулхагүй, халуудуулхагүй, һайн тэжээлдэ байлгаха шухала. Мүнөөшье томо хурьгатай хонидые дулаан нэмэргэ газараар хагданда бэлшээдэг заншатайбди. Үбэлдөө шадажа бэлшээхэдэ тэжээлдэшье арьбан, хонидшье сэбэр агаарта сэнгэжэ һайн байдаг,—гэжэ Дымбрэл Баирович хөөрэнэ.

Иигэжэ Закаменай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Насановай даадаг отарынхид хонидые хэнзэлүүлжэ, тоо толгойень олошоруулхын түлөө 100 эхэ хонин бүриһөө 170 хурьга түлжүүлхэ зорилго табяад, мүнөө 320 гаран хурьга абажа, олохон хонидые хоёрдохёо үрэжүүлээд байна.

«Дымбрэл Баирович, һанаһанаа хүсэжэ, һарбайһанаа бариха хүнтэ. Хонин һүрэгтнай хорёодоо багтахаа болижо, хөөбэр нооһонтнай амбаартаа багтахаа болиг лэ» гэжэ үбгэн колхозниигуудынь юрөөдэг.

Д. Аюшеев.

Советскэ Армиин, Далайн Флодой 40 жэлэй ойдо

РОСТОВ-НА-ДОНУ ГОРОД СҮЛӨӨЛЭГДЭҺӨӨР 15 ЖЭЛ БОЛОБО

РОСТОВ-на-ДОНУ, февралиин 13. (ТАСС). Гитлеровскэ булимтэрагшадһаа Ростов-на-Дону городой сүлөөлэгдэһэнһөө хойшо февралиин 14-дэ 15 жэлэй ой гүйсэбэ. Энэ ушарта зорюулагдан хөөрэлдөөнүүд предприяти, эмхи зургаан, агитпунктнуудта үнгэрэгдэнэ. Ростов хотые сүлөөлхын түлөө байлдаанда хабаадагшад яажа тэмсэһэн тухайгаа ажалшадтаа хөөрэнэ.

КПСС-эй Ростовско городской комитедэй нэгэдэхи секретарь Г. М. Морозов ТАСС-эй корреспондентдэ иигэжэ хөөрөө:

— Арбан табан жэлэй урда тээ баатарлиг Советскэ Арми дайсадые Ростовһоо намнаа һэн. Тиихэдэ городнай бүхыдөө шахуу һандаргагдашанхай байгаа бэлэй. 274 промышленна предприятиин оройдоол 6-ниинь бүтэн үлэһэн юм. Дайсад 12 мянган байрын гэр үнэһэн тоборог болгожорхёод, олон мянган байшан гэмтээгээ. Хүн зоноймнай гурбанайнь нэгэ хуби гэр байрагүй үлөө бэлэй.

«Түрэл город Ростов, шамайе бидэ һэргээн бодхоохобди!» гэһэн уряа доро ростовойхид шэн габьяатайгаар хүдэлмэрилжэ, обоо хүбээ һандардаһануудые сэбэрлэжэ, гэр байра һэльбэн заһажа эхилээ һэн. Тэрэ сагһаа хойшо 15 жэл үнгэрбэ. Городнай танигдашагүй болотороо хубилаа. Ажалшадаймнай аятай зохидоор амардаг газар уһанай эрьедэ түхеэрэгдээ. Олон дабхар гоё һайхан гэрнүүд, трамвайн, троллейбусэй ута шэнэ шугамууд баригдажа, городоймнай түбые эгээл холын заха газарнуудтай холбоо юм. Ростов урданайхиһаа нилээд ехэ болоо. Мүнөө эндэ 3200 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд бии. Энэнь дайнай урда тээхиһээ 700 мянгаар ехэ болоно. Мүнөө жэлдэ ажалшад үшөө 160 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдтэ орохонь.

Городой промышленность хүсэд һэргээгдээ. Час, шарикоподшипник, электрын зэр зэбсэг, оёдолой болон эдеэ хоолой машина бүтээдэг шэнэ заводууд, гэр баридаг комбинат ба хэдэн бусад предприятинууд баригданхай. Манай городто таряа хураадаг комбайнууд, хүрьһэ элдүүрилдэг машинанууд айхабтар олоор бүтээгдэжэ, оронойммай нютаг бүхэндэ эльгээгдэнэ. Городто шэнэ театрнууд, Культурын ордон, телевизорэй центр баригдана, шэнэ кинотеатрнууд олошорно. Һаяар үргэн экрантай киноһоо гадна, городтомнай панорамна киногой түрүүшын театр бии болохонь.

Ростов табан далайе холбоһон порт болонхой.

Хоёрдохи хэмэл одомнай дабшаһаар

Бүмбэрсэгые тойрогшо хоёрдохи хэмэл одон февралиин 14-нэй үглөөнэй 6 часта 1468 дахин дэлхэйе тойроо.

Хойто широтагай 50 болон 64 градусай хоорондо, мүн урда широтагай 44 ба 64 градусай хоорондо наранай гарахын урда тээ сэлмэг хонгор байгаа һаань, тус хэмэл одон миин нюдэндэ харагдаха ха.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Советтэ һунгалтын урда тээ!

☆

Агитаторай үүргэ ехэ

Һунгуулиин 19-дэхи участогай агитпункт соо ороходо дулаан, сэбэр столнууд дээгүүр элдэб газетэ, журналнууд, «СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын Дүрим» табяатай байдаг. Эндэ дуратай хүнүүд радио шагнана, биллиард шатар гэхэ мэтээр наадана.

Нүхэр Винниченкын хүтэлбэрилдэг агитколлектив һунгагшадай дунда ябуулха хүдэлмэриин дэлгэрэнгы түсэб зохёонхой. Түсэбэй ёһоор агитпунктда тусхай лекци, хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдэхэ, консультаци үгтэхэ, дуу, зүжэгэй кружок хүдэлхэ, кинокартина харуулагдаха байна. Мүн залуу һунгагшадта илангаяа түрүүшынхеэ һунгаха нүхэдтэ зорюулагдажа амаралтын үдэшэ, лекцинүүд үнгэргэгдэхэ юм.

Уласхоорондын байдал тухай лекци һаяхан агитпункт соо уншагдаа. Лекциин һүүлээр һунгагшад кино хараһан байна.

Урдандаа эндэ тусхай түлөөлэгшэ туһалагшанартайгаа хамта һунгагшадай список зохёодог байгаа. Тиимэ түлөөлэгшэнэр һунгуулиин участогтай холбоогүй байжа, ажалдаа харюусалга багатайгаар хандадаг, списогүүд алдуутайгаар бэшэгдэдэг, тэрэниие шалгалга удаардаг һэн. Харин мүнөө агитаторнууд, партийна организациин секретарьнууд список табихаар томилогдонхой. Бэлэн болгогдоһон списогүүд райгүйсэдкомой түлөөлэгшэдэ шалгахын тула үгтэнэ. Иимэ гурим хүнүүдэй харюусалгые дээшэлүүлнэ, хүдэлмэриинь эмхитэй болгоно. Мүнөө һунгагшадай список хаа хаанагүй бэлдэгдэнхэй.

Гэбэшье, агитпунктын ажалда дутагдалнууд бии байһаар. Амаралтын үдэр агитпункт нээгдэбэшье, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагданагүй. Кировэй нэрэмжэтэ артелиин агитаторнууд дежурстводаа ерэнэгүй, тиигэжэ агитпунктын ажалда һаад ушаруулна. Эндэхи парторганизациин секретарь нүхэр Хамаганов агитаторнуудай ажалые шалгадаггүй, өөрөөшье агитпунктда ерэдэггүй байха юм.

КПСС-эй Советскэ райком парторганизацинуудай хүдэлмэриие һайтар шалганагүй, һунгалтада һайнаар бэлэдхэхэ тушаа тэдэнһээ шанга эрилтэ хэнэгүй.

А. Хамзин.

Хандалгатай танилсаба

Кяхта городой Сталинска һунгуулиин участогта 100 гаран хүн сугларба. КПСС-эй ЦК-гэй Хандалга тухай агитпунктые даагша нүхэр И. А. Вельверэй элидхэлые һунгагшад ехээр һонирхон шагнаа.

Һүүлээрнь пионернүүдэй байшангайхид һунгагшадта концерт харуулба.

Д. Болхоев.

☆ ☆

Олондо хүндэтэй лектор

Санага тосхоной клуб соо хүн зон олоороо сугларжа, «Арадай ажахыда атомна хүсэ хэрэглэлэхэ арганууд» гэһэн лекци шагнаба. Дунда зэргын бэетэй, үргэн магнайтай, сайбар шарайтай хүн сценэ дээрэ гараад, атомна электростанциин байгууламжые схемээр тайлбарилжа эхилбэ. Энэмнай—Санагын дунда һургуулиин химии, биологиин багша Филипп Иванович Башинов гээшэ.

Филипп Иванович нёдондонһоо нааша олон лекци өөрөө бэлдээд, колхознигууд, хүдөөгэй эдэбхитэдтэ зорюулжа уншаа. «Байгал тухай» тон һонирхолтой лекци уншадаг. Энээн тухайдань хүнүүдэй хөөрэлдэжэ байхые нэгэтэ бэшэ дуулаа һэм:

— Яагаа баян нуур гээшэб! Байгал шэнги амитадаар олон нуур дэлхэй дээрэ үгы гэнэл. Угаа һонин... Каспиин далайһаа ехэ уһатай юм гэбэ хаяа?! Нуур аад, далайһаа ехэ уһатай байхань һонин. Мүльһэтэ далайн хаб загаһаншье Байгалда бии ха юм...

Филипп Иванович—Санага тосхоной хүндэтэй лекторнүүдэй нэгэн болоно. Лекциеэ һонирхолтой болгохын тула ехэ бэлэдхэл хэжэ, элдэб гоё зурагуудые хэрэглэдэг. Лекцидэнь хүн зон ходо олон байдаг болонхой.

Лектор Башиновай уншаһан лекцинүүдые тоолохо болоо һаа, олон. Хүдөө ажахын темээршье лекцинүүдые уншаһан байха.

Филипп Иванович Санагын һургуулиин 10-дахи классые хүтэлдэг. Һурагшадайнь зариман мүнөө жэл түрүүшынхеэ һунгаха. Тиимэһээ, эдэ залуу һунгагшадай дунда нүхэр Башинов ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг. «СССР-эй Верховно Совет — гүрэнэй засагай дээдэ орган», «СССР-эй һунгуулиин гурим—эгээн демократическа гурим» гэһэн хөөрөөнүүдые хэбэ. Мүн баһа өөрынгөө участогай зондо зорюулжа тиимэ хөөрөөнүүдые хэжэ эхилээ.

Лектор Ф. И. Башиновай саашадаа бүри олон, һонирхолтой лекцинүүдые уншахань дамжаггүй.

Б. Шойдоков.

Пропагандистнуудта туһаламжа

КПСС-эй Кударын аймкомой политическэ гэгээрэлэй кабинет пропагандистнуудые һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулдаг болонхой.

Пропагандистнуудай семинар түсэбэй ёһоор үнгэргэгдэнэ. Тэндэ һони һонин лекцинүүд уншагдадаг. Жэшээнь, социализм капитализм хоёрой хоорондо мүнөө боложо байһан мүрысөөн, аймагай ажахын, соёл гэгээрэлэй байгууламтын 1957 оной дүнгүүд, 1958 ондо бэелүүлхэ зорилгонууд гэхэ мэтын олон лекци һүүлшын семинар дээрэ уншагдаа.

Семинарай үедэ марксистско-ленинскэ теори үзэхэһөө гадна экономикын асуудалнуудые хэлсэдэг юм.

Политическэ гэгээрэлэй кабинет пропагандистнуудта туһаламжа болгон һуралсалай жэшээтэ түсэбүүдые зохёодог, методикын зүблөө темэ бүхэнөөр хэдэг, ямар ном уншаха тухай һайшаалай список табидаг. Пропагандистнуудта заабари үгтэжэ байдаг болонхой. Кабинет соо номой выставкэ эмхидхэгдэнхэй. Аймагай колхозуудай экономикые харуулһан диаграмма, плакадууд тэндэнь үлгөөтэй байдаг.

Политическэ гэгээрэлэй кабинетэй туһаламжаар, өөһэдынгөө оролдолгын ашаар олохон пропагандистнууд һайнаар хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, «Путь Октября». «Путь к коммунизму» колхозуудтахи кружогуудай пропагандистнар нүхэд Кривогорницына, Макальский занятидаа һайнаар бэлдэжэ, ехэ һонирхолтойгоор, ажабайдалтай нягта холбоотойгоор үнгэргэдэг.

С. Таханов.

Сэмбын фабрикын залуушуулай хамтын байрын улаан булан соо хододоо олон зон сугларлдаг. Энэ хамтын байрын Соведэй түрүүлэгшэ, агитатор Валентина Имохина залуушуулай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: улаан булан соо комсомолка В. Имохина КПСС-эй ЦК-гэй Хандалга нүхэдтөө уншажа байна.

А. Мантаевай фото.

Худалдаа наймаа һайжаруулха

Залуу наймаалагшадай конференци

— Ханда, ши хэр хүдэлнэб гэнэш даа? Ямар аймагта гараа бэлэйш? — гэжэ шэнэхэн торгон платьяа налбалзуулһан нэгэ басаган хажуудахи нүхэрһөө асууна.

— Бишни Закаменай аймагта гараа хамнайб. Гэмгүй һайн хүдэлэгдэнэ,—гэлдэжэ байгаад энэ хоёр басагадай хөөрэлдэжэ байха зуура, нүгөө бүлэгтэ «шимнай хадамда гараа хаяаш. Амаршалнабди. Нүхэршни хэн гэжэ нэрэтэй юм. Хаана хүдэлдэг юм?» гэлдээд, хүхилдэжэ байжа энеэлдэнэ.

Тииһээр байтар үдэрэй 10 час боложо, хүбүүд, басагад зал соо орожо һууринуудаа эзэлнэ. Иигэжэ һаяхан Улан-Удын кооптехникумэй байшан соо республикын залуу наймаалагшадай 2-дохи конференци эхилээ һэн.

Конференци дээрэ «Бурмонкоопсоюзай» түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Д. Б. Шарапов 1955—57 ондо кооптехникум дүүргээд, аймагуудта гаража хүдэлһэн залуу наймаалагшадай хүдэлмэри тухай элидхэл хээ. Мүн республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин 1957 оной хүдэлмэриин дүн, 1958 оной зорилгонууд тухай элидхэл соо хэлэгдээ.

Нүхэр Шараповай элидхэлһээ тобшолол хэхэдэ, республикын зарим аймпотребсоюзууд бүхыдөө үнгэрэгшэ жэлдэ муу бэшээр хүдэлмэрилөө. Эд бараа наймаалха жэлэй түсэб республика соо 103 процент дүүргэгдээ. Һүүлэй жэлнүүдтэ эд бараа, эдеэ хоол худалдалга нилээд һайжарба. Жэшээлхэдэ, 1957 ондо 1950 онойхидо орходоо мяхан—1,7 дахин, һүн—2,4, кондитерска зүйлнүүд—2,1, торгон бүд—3,5, трикотаж—3,6 дахин ехээр худалдагдаа. Мотоцикл, велосипедүүд 1953 онойхидо орходоо 2,2 дахин олоор наймаалагдаа.

Хэдэн аймпотребсоюз худалдаа наймаанай һайн үрэ дүн харуулһан байха юм. Розничо эд бараанай эрьесын түсэб Курумканай аймагай потребсоюзда—113 процент, Сэлэнгэдэ 109 процент, Бичура, Зэдэдэ 107—107 процент дүүргэгдээ.

Худалдаа наймаанай залуу мэргэжэлтэдэй олонхинь һайнаар хүдэлмэрилнэ. Нэрлэн хэлэхэдэ, 1957 ондо кооптехникум дүүргээд, Кабанскын аймагай раймагай директорээр хүдэлжэ эхилһэн А. Т. Баландина һайн жэшээ харуулна. Нүхэр Баландинагай даадаг магазин соо ороходо ариг сэбэр, худалдагдаха эд бараанинь эли тодо газарта табяатай байдаг. Тиихэдэ энэ магазин һарынгаа түсэбые ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Аймагай потребсоюзай правлени Анастасия Тихоновна Баландинагай дүй дүршэлые бусад наймаалагшадай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Баһа Түнхэнэй аймагта эльгээгдэһэн бухгалтер Г. Ф. Демин, Хэжэнгэдэ—түсэблэгшэ В. И. Соломина болон бусад залуу наһанайнгаа эршэ хүсэ харуулан ажаллана.

Тиибэшье, зарим аймагуудта: Закаменда, Түнхэндэ, Байкало-Кударада, Заиграйда эд бараа худалдаха түсэб дүүргэгдээгүй байшоо. Эдэ аймагуудай потребсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд түсэбөө дүүргэхын түлөө үүсхэл, оролдолго гаргаагүй. Худалдан абагшадай эрилтые хараадаа абаагүй, колхозуудтай барисаа муутай байхаһаа гадна, эд бараа зөөлгэеэ муугаар эмхидхээ. Мүн нүүдэл наймаа эмхидхэхэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана. Эд бараагаа эли тодо газарта табижа худалдаха дүршэл хэрэглэгдэнэгүй. Эдэ мэтын дутагдалһаа боложо дурсагдагша аймагуудта түсэбынь дүүргэгдээгүй.

Үгэ хэлэһэн залуу наймаалагшад дүй дүршэлөө андалдаха зуураа, аймпотребсоюзай правленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые шангаар шүүмжэлбэ. Байра байдалаар мууса хангагдаһан тухайгаа, хүдэлмэридөө ядалдадаг, зарим аха нүхэдэй зүгһөө ямаршье туһаламжын үзүүлэгдэдэггүй тухай тэдэнэр хэлээ. Жэшээлхэдэ, Кабанскын аймпотребсоюзай главна бухгалтерай орлогшоор хүдэлмэрилдэг Шевелева, Кяхтын Адагай сельпогой бухгалтер Странцева болон бусад тэдэнэй ажабайдалда, хүдэлмэридэнь правлениин хүтэлбэрилэгшэдэй һаналаа табидаггүй тухайнь гомдолтойгоор мэдүүлбэ.

Конференци дээрэ 20 гаран хүн үгэ хэлэхэдээ, байгша ондо ажал хүдэлмэреэ бүри һайжаруулжа, зургаадахи табанжэлдэ розничо эд бараанай эрьесые республика соогоо 50 процентээр ехэдхэхэ гэһэн зорилгодо хубитаяа оруулха байһанаа нэгэн һаналтайгаар мэдүүлээ.

Конференцидэ хабаадагшад худалдаа наймаа һайжаруулха тухай Челябинск городой наймаалагшадай үүсхэлые ехэтэ һайшаагаа. Тэдэнэй жэшээгээр республикынгаа потребсоюзуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадта конференцидэ хабаадагшад Хандалга баталан абаба.

М. Гончиков.

Республикымнай ургамалнууд тухай брошюра

Бурят-Монголой номой хэблэл «Бурят-Монголой АССР-эй ургамалнуудай хуряангы очерк» гэжэ брошюра һаяхан хэблэжэ гаргаба. Республикымнай сагай уларил, ургамалай түүхэ, газар дайда тухай брошюра дотор тобшохоноор бэшэгдэнхэй.

Энэ брошюра 1500 хэһэг тиражтайгаар хэблэгдээ.

Исингын хойморой отарада

☆

ОЧЕРК

☆ ☆

Гурбан Яруунын холбоһон Хоолой горхон Бага-Яруунаһаа зүүлжээ урдажа, хабтагар таляан Хорго нуурта ородог. Тэндэһээ саашаа нарихан, гүнзэгы хоолойгоор Исингэ нуурта шудхажа, нүгөө нуурнуудые холбоһон һудал болодог.

Исингын зүүн хойто захада аймагай суута хонишон Осор Сультимовай отара оршоно.

Елүүр дээгүүр табилуулан энэ отара ошоходо, мүльһэн дорохи нуурай оёор элихэн харагдадаг. Зарим газартахи ожорһониинь бөөн бөөнгөөрөө ургаһан кукурузын набша намаа шэнгеэр хабиралдан, хашалдан байдаг.

Январь, февралиин үеэр Исингэ шадар үбэлэй һаари хүйтэн түлэг дундаа шааяжа, олонхи үдэр 4—5 модоной хараанда байһан нуурай хойто захa харагдахагүй, хуа тооһон жабар хасарыеш «хазажаш» магадгүй.

Мүнөөхи мүльһэн харгыгаар Осортоной отара ошоходо, урдаһааш бордоһолһон, шаргын шэнэхэн мүрые мэтэр саһаар хушаадхина. Эрьедэ гарамсаараа тарянанай полиин захаар хахад модо тухай дабшахада, набтархан аад, бүдүүн узууртай, гэшүүһэлиг, модотой шэнэһэн түглэ болоодхино. Энэ түглэ соо отарын байра түхеэрэгдэнхэй. Хажуудань туласа ошотороо,—хони хурьгадай мааралдахые гү, али уһанай боошхонуудые шэрээд яаралтай гүйлгэжэ ябаһан хонишониие хараагүй һаа,—эндэ мал бии гэжэ ойлгохоор бэшэ. Отарадань ерээдшье байхадаа, томонууд сомоо үбһэ, зелёнкын саанахи түргэбшэ баазаар бариһан хотониие абаһаар обёорхогүйт. Тииһээр дадажа, даамайхан адаглаад байхадаа, эндэ ажалша бэрхэ зон хүдэлдэг гэжэ мэдэхээр болохо. Тоног зэмсэгшье һаа, аса, тармууршье һаа — барандаа тусхай байратай Хорёо хотон сооль сэбэр.

Отарын хонид 6 бүлэг болгогдон эдеэлүүлэгдэнэ. Хонидынь шадал тамираараа, хурьгадай ехэ багаар тэнсүүлжэ бүлэгүүд болгогдон илгагданхай. Хорёонууд соогуурнь уһалха, талха эдюулхэ кормушканууд жэрылдэнэ.

Эндэхиин хонишод Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозой хонишодой уряае һайшаан угтажа абаад, —хэзгүй юумэеэ хэжэ байна бэшэбди, 1957 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 152 хурьга абаа һэмди гэлсэнэ.

Ноябрьһаа хойшо отарын бүхы 524 хонидһоо 460-аад хурьган абтанхай. Хурьгадынь гарза хоролтогүй, тобир тарган түлжэжэ байна.

Ноябрь, декабрь соо гараһан хурьгадые харахадаа, Осор Сультимович үһеэ хюһуулһан толгойгоо эльбэсгээн,— үбэл эртэ гараһан хурьгад дорюун байна даа, эдэмни муу түлгэһөө бага бэшэ шэгнүүртэй болоо, — гээд, хурьгадайнгаа монсогор уусыень пас, пас альгадажа байжа хүхюутэйгээр хөөрэдэг.

— Хоёрдохи жэлдээ удаа удаагаар 100 эхэ хонин бүриһөө зуун табяад хурьга абаха гэжэ байна гээшэ аабзабди. Энэмнай тиимэшье бэлэхэн хэрэг бэшэ даа. Энэ зорилгоёо хайшан гээд бэелүүлхэбибди гэжэ бодоходоо, үе үе нойршье хүрэхээ болишодог. Теэд, манай отарын хонишод шадамар бэрхэ, үнэн зүрхэнһөө оролдодог, олон жэлдэ хони хаража дүршэлтэй болоһон зон гээшэ. Зориһоноо абажа, хэлэһэнээ хэжэ шадахал байхабди,— гэжэ Осор Сультимович хөөрэнэ.

Энэ жэлдэ манай колхоз малай тэжээл элбэг ехээр бэлдэнхэй. Тиигэһэнэй ашаар декабрь, январь һарануудта хонидоо бэлшээгээгүйбди, февраль соошье хониднай хотондоо эдеэлхэ гэжэ отарын хонишод хэлэдэг.

Заримдаа баһашье тухашаруу ушар тохёолдодог гээшэ, — гэжэ отарые даагша хөөрэнэ.

Нэгэтэ, январиин янгинама үглөөгүүр газаагуурхи ажалаа хэжэ ябаха зуураа, хонишодойнгоо нэгэл тиимэшэг хэбэртэйе Осор обёорбо. Тэдэнь абяа шэмээгүй, хамарайнгаа үзүүр харашанхай, түргэн дээрээ бүри түргэдэнхэй, шумуухан бушуугаар хүдэлжэ, энэ тэрэ юумэеэ хандиргаадшье абана. Хурьгадшье байрадаа багтахаяа болижо байна, правленимнай хүниие нэмэжэ үгэнэгүй, эдэмни ажалаа диилэжэ ядаад уурынь хүрэбэ гээшэ гү даа гэжэ Осор ойндоо шэбшэнэ янзатай. Теэд правлени байдалыемнай мэдэжэл байна хаям, хүн хаанашье хүртэнэгүй, дутана. Тэрэ Романовкаһаа ерэхэ гэһэн зониинь яагаа үни ерэнэгүй гээшэб. Байза, юун гээд эдээнтээ хөөрэлдэжэ, колхозойнгоо байдал ойлгуулха, сэдьхэлыень баярлуулха ааб гэжэ шэбшэһээр, Осор Сультимович эхир хурьгадые хүхүүлжэ байһан Будажапта дүтэлнэ.

—Юрэдөө Будажап, гэршни хүйтэн аад унтахадаа даарана гээбшы даа? Үсэгэлдэр газааһаань шабажа байхыешни хараад һанажа ябаа һэм: тэрэ нэмэлтэ түлбэридэ абааша 34 хурьгаяа томо болгожо колхоздоо үгөөд, шулуун пантаабинтай нэгэ һайн гэр барюулаад, наһатай болоходоо «өөдөө хаража, үбсүүгээ эльбэжэ хэбтэхэш»,—гээд хажуудань һуужа, хони хүхүүлэлсэнэ.

— Һэ,—гэжэ Будажап ехэ урмаа таһарангяар, гайхангяар харюусаба.

— Би хүгшэрхэдөө яаха аа биб гэжэ һанаагаа зобожо ябадаггүйб. Харыш энэ хурьгадаа, байрадаа багтахаяа болёод, хүйтэндэ шэшэрэлдэтэр газаагуур хүхүүлжэ байхадамнай һайн гээшэ гү? үбдэжэшье болохо хаям. Харин тиихэдэ эдэ дархашуулшни энэ хурьганайнгаа байра хэзээ барижа дууһаха зон гээшэб? Үсэгэлдэрэй харагданашьегүй, үбдэшөө юм гү, али архи уушоо юм гү? хурьгадтаа эдюулхэ гэхэдэ, татаһан талханшье дууһашоо. Мүртэйгөөр эдеэлүүлээгүй һаамнай, хабар болоходо тархайлдажа тажааршоод байха хаям. Һаянай ноёд һайдшье харагданагүй,—гэжэ Будажап ууртайгаар харюусаба. Хүйтэн дүшэн градус боложо байбашье, Будажабай һаншаг руунь монсогор хара хүлһэнэй дуһалнууд гоожоно. Осор Сультимович Будажабай урдаһаань хаража удаан абяагүй байгаад, хүлһыень харахадаа хайралдаһаниинь хүрэжэ, дуу гарабагүй.

Будажап зүб хэлэнэ. Хурьганай эдихэ талхан тухай зоотехник мэдээ ёһотой гээд, хэлэнгүй байшооб. Хурьганай байра тушаа бригадирта хэды хэлээб. Теэд, мүнөө болотор бүтэнэгүй. Эгээл мүнөө мүнөө бригадиртай уулзаа һаа, «Туршалсаха» һэм гэжэ һанаад, центрһээ нааша зурыһан харгы руу хараадхина. Ерэжэ ябаһан юумэн харагдабагүй.

Осор тэрэ дары мориёо шаргалжа, шангашагаар шабхуурдаһаар центр тээшэ шэглэн хатаруулба.

Тэрээнэй һүүлээр хэды хоноод байхада, отарадань хоёр залуухан ород басагад ерэжэ туһалалсадаг болобо. Хурьганайшье байра баригдажа, хурьгадаа оруулбад.

Хурьгадта концентрат эдюулжэ ябаһан Будажап Янжима хоёрой үрдилдэхые харахадаа, Осор миһэд гээд абана.

Гэнтэ Осорой шэхэндэнь нарай үхибүүнэй бархирха абяан дуулдаад, гэр руугаа яаран ороно.

Энэ жэлэй январиин түлэг хүйтэн соо Осортоной бүлэдэ хүбүүн түрэжэ, 7 зон байһанаа 8 болоо.

Н. Жамбалов.

Үнеэдые һайнаар эдеэлүүлжэ, бүлеэн уһаар уһалаад байхада һүн ехээр һаагдана

☆ ☆ ☆

Улаан тугта фермэ

Малаагшамни нормоһоо үлүү эдижэрхил даа,—гэжэ бай- нэгэ һаалишан үнеэнэйнгээ этэйдэ ехэл урмашаһан ян- хоорбо сооһоо бардамханаар асараад, үнеэнэйнгээ үргэн табижа үгэнэ. Энэмнай фер- түрүү һаалишан Анна Федо- байгаа һэн.

хэр Федотова 1957 ондо даа- айһан 12 үнеэдһээ тус бүриинь литр һү һаагаа. Мүнөө жэлдэ н бүриһөө 2100 литр һү һааха уялга абаад, тэрэнээ бэе- хын түлөө оролдожо байна.

Минии даажа байдаг үнеэ- олонхинь сүүдхэдээ 10—10 га- литр һү үгэдэг юм,—гэжэ Ан- Семеновна хөөрэнэ.

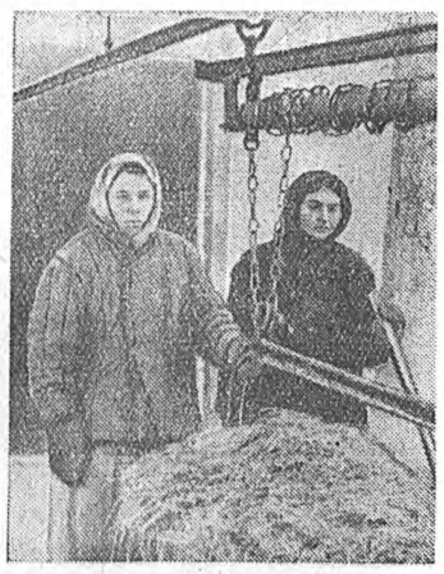

ермын үнеэдтэ тэжээлынь нэгэ ар хубаарилагдажа үгтэдэггүй Үнеэдэй һүнэй гарасые хара- литр һүн бүридэ 200 грамм ентрат, 8—12 килограмм силос нэ.

ермэ дээрэ ажалай журам на- ар сахигдадаг юм. Һаалишад енэй табан часһаа эхилээд хо- хорёогоо сэбэрлэдэг. Тиигээд дээ һаажа дүүргэһэнэйнгээ дэ силос зөөжэ эдюулнэд. Үдэ- 11 часта үнеэд бүлеэн уһаар агдана, удаань үбһэ, зелёнко дэг.

неэдэй типовой байрын хажуу байһан шэнэ гэртэ тэжээл буй- лдаг запарник, уһа бүлеэдхэдэг г түхеэрэгдэнхэй. Гэрэй нэгэ алга соо ууралаар һолоомо дэб- тээгдэнэ. Нүтөө таһалгадань байһан механизированнэ худагһаа бааг руу насосоор уһа бүлүүрдэжэ оруулна. Запарниг соохи халуун уһан баагай хүйтэн уһантай холилдожо бүлеэдхэгдээд, үнеэдтэ уулгагдана. Үдэшын 4 часта үнеэд хоёрдохёо уһалагдана. Тиигээд буйлуулагдаһан һолоомо, концентрат эдидэг. Үнеэдэй үдэшын һаалган 6 часһаа эхилнэ.

Хото хорёо сэбэр. Һаалишад үнеэдэйнгээ дэбидхэрые сүүдхэдэ хоёр дахин шэнэлнэ.

Иигэжэ ажаллаад, эндэхид һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлжэ байна. Январиин түрүүшын хахадта фермынхид сүүдхэ соо оройдоол 300 гаран литр һү һаадаг һэн. Мүнөө 530—540 литр һү һаана. Тиихэдэ фермын түрүү һаалишан А. Федотова үнеэн бүриһөө 9 литр, һаалишад М. Барышникова, М. Федорова, М. Бельская гэгшэд үнеэн бүриһөө 7—8 литр һү һаадаг болонхой.

Колхозой правлени, парторганизаци һаалишадта зохид байра байдал түхеэржэ үгэнхэй. Малшадай байдаг гэртэ ороходомнай элдэб уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэнхэй байгаа һэн. Урда ханадань Улаан туг үлгөөтэй.

—Фермымнай һаалишад декабрь һарын дүнгөөр МТС соогоо түрүү һуури эзэлжэ, Улаан тугта хүртэнхэй. Мүнөөшье энэ тугаа алдаагүй зандаабди,—гэжэ комплексно бригадын бригадир нүхэр Н. Попов хэлэнэ.

Нэрэншье Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой нэгэдэхи фермынхид һү ехээр һаахын түлөө оролдожо байдаг. Эндэхид «Красный опытник» колхозой һаалишадай жэшээгээр энэ жэлдэ үнеэн бүриһээ 2100 литр һү һаажа, нёдондоноймхидо орходоо үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа 670 литрээр дээшэлүүлхэ уялгаяа лаб дүүргэжэ шадаха байһандань найдамаар.

Т. Гармаев, манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Һаалишад Степанида, Мария Федороватан үнеэдтээ буйлуулагдаһан һолоомо абаашажа ябана. 2. Силосэй нүхэн дээрэ. 3. Үнеэд бүлеэн уһаар уһалагдажа байна.

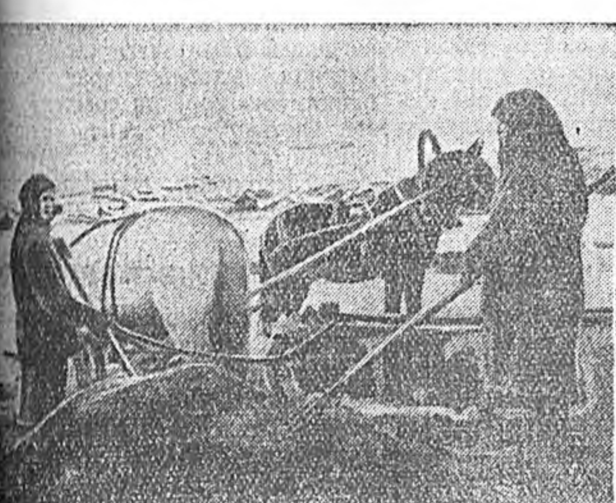

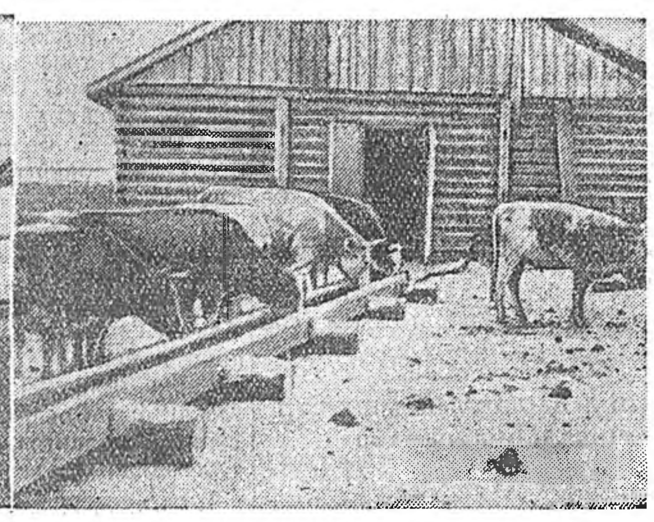

☆

Хүнгэн, сарюун Гомбо баабай

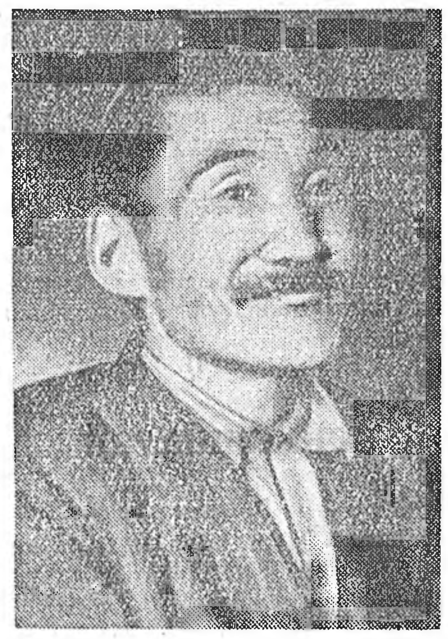

Үглөөгүүр һэн. Гартаа салир хүрзэ хоёрые бариһан нэгэ үбгэжөөл колхозой худаг тээшэ аалиханаар алхалжа ябаба.

—Сайн, Гомбо баабай, хүнгэн гүт? һонин юуб?—гэлдэн үнеэдээ һаахаяа гаража ябаһан гүүртын һаалишад мэндэшэлэлсэнэ.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн нүхэр Нимбуев колхозой тогтохоһоо хойшо ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Мүнөө энэ нүхэрнай жара гаран наһатай болобошье, хүнгэн, сарюун зандаа колхозой найман гүүртын малые уһаар таһалдуулангүй хангажа байдаг.

—Үбэлэй үедэ уһалхадаа, худагай хажууда сэбэр байлгаха, үхэр малай хальтирхагүйн тула саг үргэлжэ мүльһыень арилгажа байха хэрэгтэй,—гэжэ нүхэр Нимбуев залуу малшадаа һургадаг.

Колхозой үбгэд, хүгшэдэй эдэбхитэйшүүлэй нэгэн — Гомбо баабай ниитынгээ ажахые иигэжэ хүгжөөлсэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой малшан Гомбо Нимбуев.

Л.-Ц. ДЫЛГИРОВ.

Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой эдэ һаалишад үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа нёдондоноймхиһоо 500 литрээр дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэбэ:

Богидаева Анна
Богидаева Марфа
Лизунова А.
Богидаева А.
Сизых Ф.
Сизых А.
Измайлова З.
Жигжитова Б.
Цыдыпова Д.
Перевалова Е.
Сафонова С.
Гнеушева З.
Номликова С.
Арьяева У.
Сидинкина А.
Бурунова Г.
Санданова Б
Цыдыпова Б.
Самбаева С.
Шодоева Ц.
Итыгилова Д.
Пунсыкова Б.

Манай харюу

Бидэ, Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад, ...нграйн аймагай «Красный опытник» колхозой һаалишадай үүсхэлые халуунаар дэмжэнэбди.

Үнгэрһэн 1957 ондо манай колхоз һү һаалгаар зарим тэды амжалта туйлаа. 1956 онтой сасуулхада 140500 килограмм ехэ һү һаабди. Үнеэн бүриһөө 1585 литр һүн һаагдаа гэхэ гү, али урда жэлэйхидэ орходоо 534 литрээр дээшэлээ.

Арга боломжонуудаа һайса тоолжо үзөөд, бидэ 1958 ондо үнеэн бүриһөө 2090 литр һү һааха гэжэ шиидээбди. Энэмнай үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулхада, үнеэн бүриһөө 500 литр һүн ехээр һаагдаха болоно.

Февраль һара соо январь һаратай сасуулхада үнеэн бүриһөө 40 литрээр ехэ һү һаахабди (январь һарада үнеэн бүриһөө 138 килограмм һүн һаагдаа).

1958 ондо үнеэн бүридэ 10 тонноһоо бага бэшэ силос дараха гэжэ шиидээбди. Үнеэдэй тоо толгойе 1957 онтой сасуулхада 17—18 процентээр олошоруулхабди.

Абаһан уялгануудаа бэелүүлхэ арга боломжонууд маанадта хүсэд бии. Тиимэһээ хэлэһэн үгэдөө хүрэхэбди. Энэмнай парти, правительствын Хандалгада эрхим харюу болоно.

Н. Гармаева, С. Хакимова, М. Хабибулина, М. Очирова, В. Яглинова, Б. Буянтуева, Б. Амоголунова, М. Батомункуева, М. Хутанова, Ц. Очирова, Д. Чимитова, Ц. Рантапова, Ц. Доржиева, Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад.

Аймагай газетын хуудаһануудһаа

ЗАЛУУШУУЛ КОЛХОЗДО ТУҺАЛНА

Аймагай центрын комсомолшууд, залуушуул «Прибайкалец» колхоздо ошожо, воскресник хэбэ. Тиигэжэ нэгэ үдэрэй туршада 15 тонно наг шэбхэ поли дээрэ гаргаа. Комсомолшууд Н. Горбова, Л. Пыхтеева, Г. Телих, А. Петров, Бельтюков болон бусад илангаяа һайнаар ажаллаба.

Колхозой правлени, партийна организаци комсомолшууд, залуушуулай энэ туһаламжадань баяр баясхалан хүргөө.

«Знамя Победы».

Прибайкалье.

ЭДИРШҮҮЛЭЙ ЭДЭБХИ

Алцагай долоон жэлэй һургуулиин 5-дахи классай пионернүүд Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна фермые шефтээ абаһан юм. Һурагшад хэшээлэйнгээ һүүлээр энэ фермэдээ ошожо, тугалнуудай байрые сэбэрлэдэг, уһалдаг, эдеэлүүлдэг болонхой. Пионернүүд һонирхолтой ажалдаа ехэ оролдосотойгоор хандана.

«Ториин колхозник».

МОДО ОТОЛНО, ЗӨӨНЭ

Кировэй нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ ниитынгээ малда дулаан байра бариха зорилгоор үбэлэй һарануудта барилгын модо бэлэдхэжэ байнхай. Мүнөө дээрээ колхозой модо бэлэдхэгшэд түсэбөөр хараалагдаһан 1500 кубометр модоной 1002 кубометрынь отолонхой. Эдэнэрэй дунда модошод Намжилов, Чойбсонов, Доржиев, Банзаров гэгшэд модо отолходоо үдэр бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэнэ. Тиихэдэ морёор модо шэрэгшэд Балданов, Сосоров, Цыденов, Цыбиков гэгшэд хамтадаа 900 кубометр барилгын модо машинын харгы дээрэ зөөжэ оруулаа.

«Джидинский колхозник».

ЭРХИМ АЖАЛАЙ ҮРЭ

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад нёдондо һү һаалгаар һайн амжалта туйлажа, жэлэйнгээ түсэбые 110,5 процент дүүргэһэн юм.

Колхозой правлени, партийна организаци һү һаалгаар жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн һаалишадта нэмэлтэ түлбэри болгон мүнгэ хубааба. Түрүү һаалишад Д. Мункуев 1198 түхэриг, Х. Цацаева — 1190, Самданова—1190, Е. Самданова—1158, П. Данзанова, Н. Цацаева гэгшэд 1000 гаран түхэриг мүнгэ абаа. Колхоз хамта дээрээ 24.996 түхэриг мүнгэ һаалишадтаа нэмэлтэ түлбэри болгон хубааба.

Тэрэшэлэн колхозой түрүү хонишод нэмэлтэ түлбэри абана. Жэшээнь хонишон Ханда Аюшеева, Ухинжап Аюшеев, Иролта Балданов нэмэлтэ түлбэри абаба.

«Улаан Сэлэнгэ»

НИКОЛАЙ МАМАЙН ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭНЭ

Мүнөө орон дотор мэдээжэ болоһон Донбассай шахтёр, Социалистическэ Ажалай Герой Николай Мамайн үүсхэлые хойто Байгалай загаһашад һайшаан дэмжэнэ.

Нүхэр Солякутдиновай хүтэлбэрилдэг загаһашадай бригада кварталайнгаа түсэб мартын 16-да дүүргэхэ уялга абаад, ажаллажа байна. Тиин энэ уялгаяа бэелүүлхын тула, хүн бүхэн даабариһаа гадуур загаһа бариха юм. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор эдэнэр январь һарынгаа даабарие 265 процент дүүргээ. Нүхэд Платунов, Черкасов, Кокин гэгшэд мүльһэн доройһоо загаһа барихадаа жэшээтэ һайнаар ажаллана.

«Красный Байкалец»

Хойто-Байгал.

ҮДЭСЭТЭЙ ОТАРА

«Коммунизм» колхозой түрүү хонишодой нэгэн М. Д. Бельский улаан одонойхидой үүсхэлые дэмжэжэ 100 эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга түлжүүлхэ уялга абаһан юм.

Үнгэрэгшэ зундаа үрэжүүлһэн 650 хониноһоо мүнөө 663 хурьган абтаад, гарза хоролтогүйгөөр тэнжээгдэжэ байнхай. Тиихэдэ ототой болоһон хонидынь эдэ үдэрнүүдтэ үрэжүүлэгдэжэ эхилээ.

«Вперед».

Мухаршэбэр.

ХОЁР КОЛХОЗ НЭГЭДЭБЭ

Иволгын аймагай «Авангард», XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай хамтын суглаан боложо, томодхогдоһон нэгэ колхоз болохо гэжэ шиидхэгдээ.

Суглаанай тогтоолой ёһоор, колхоздоо «Заветы Ильича» гэжэ нэрэ үгөө.

«Красная Иволга».

Колхоз бүхэндэ хүүгэдэй садтай болое

Манай республика дотор хүүгэдэй 128 сад хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэй 43-ниинь арадай гэгээрэлэй таһагуудай, нүгөөдүүлынь эмхи зургаануудай садууд юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ ехэнхидээ предприятинууд, эмхи зургаанууд хүүгэдэй садуудые нээдэг болонхой. Гадна хүүгэдэй эмхи зургаануудые үргэдхэхэ, хуушануудыень заһаха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Хүүгэдэй олон сад һайнаар түхеэрэгдэһэн гэр байратай, элдэб түхеэрэлгээр хангагданхай. Жэшээнь, Закаменай, Тарбагатайн аймагуудай хүүгэдэй садуудта наадаха талмай, һууха газар гэхэ мэтэ түхеэрэгдээ. Улан-Удэ городой 14, 15-дахи садта, Түнхэнэй аймагай, Бабушкин городой хүүгэдэй садуудта огородой газар үгтэһэн байна. Энээндээ үхибүүд огородой эдеэ тариха аргатай байха. Наадаха газараа һайнаар түхеэрһэн, гэр шадархяа ногооруулһан садууд олон. Хүүгэдэй эмхи зургаануудта хүдэлхэ мэргэжэлтэй хүнүүд жэл бүри олошоржо байна. Хүүгэдые хүмүүжүүлэгшэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулагдажа байдаг. «Һургуулида ороодүй үхибүүдые хүжүүмүүлхэ хэмжээн тухай» республикын зүблөөн нёдондо болоо һэн. Энээн дээрэ республикын хүүгэдэй садуудай хүдэлмэрилэгшэд дүй дуршэлөө андалдаһан байна. Багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институдайхид хүүгэдэй садуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй сугларжа семинар үнгэргэдэг юм.

Эдэ бүгэдын ашаар хүүгэдэй садуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаржа байна. Хүүгэдтэй элдэб янзын заняти үнгэргэгдэдэг болоо. Жэшээнь, зураг зуруулха, юумэ няалгаха гэхэ мэтэ заняти үнгэргэгдэдэг юм. Садуудай үхибүүдые журамда һургаха талаар ехэ ажал хэжэ байна. Хори тосхондохи хүүгэдэй садай хүмүүжүүлэгшэ нүхэр Калмыкова, Кяхта городой хүүгэдэй 1-дэхи садай хүмүүжүүлэгшэ Немчинова гэгшэдые магтахаар байна. Эдэнэр даалгагдаһан хэрэгтээ үнэн сэдьхэлһээ хандажа хүдэлдэг. Элдэбын нааданхай, зурагуудые харуулжа байгаад, үхибүүдтэй заняти үнгэргэдэг юм.

Городок городой хүүгэдэй 1-дэхи, 2-дохи садуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар табигданхай. Эндэ хүгжэмэй заняти һониноор үнгэргэгдэдэг. Үхибүүд хүгжэм доро хатар наадажа һурана.

Хүүгэдэй садууд һайндэрнүүдтэ ёһото һайнаар бэлэдхээд, хүхюун гоёор үнгэргэдэг болоһониинь ехэ һайн. Садуудтахи үхибүүдэй утренигууд һайнаар үнгэргэгдэдэг болоо. Һайндэртэ бэлдэжэ ерээд, хүгжэм доро үхибүүдэй элдэб наада, хатар харуулжа байхадань сэдьхэл баясамаар агша. Улан-Удэ городой хүүгэдэй 1-дэхи садта ошоод хараа һаа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүхы талаараа һайн. Энэ садай хүдэлмэрилэгшэд ехэ оролдолго гаргадаг. Эндэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри жэшээтэ һайнаар табигданхай. Иимэ садууд республика дотор олон.

Гэбэшье, хангалтагүйгөөр хүдэлдэг садууд үшөөл бии гээшэ.

Бишыхан үхибүүдые хүмүүжүүлхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Түбхын түрүүндэ үхибүүдые һургуулида бэлэдхэнэ гээшэ. Республика дотор хүүгэдэй садуудые олошоруулха эрилтэ мүнөө табигдана. Предприятинууд, илангаяа колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд ойрын жэлнүүдтэ хүүгэдэй садуудые байгуулха хэмжээ абаха ёһотой. Нэн түрүүндэ колхоз, совхоз бүхэндэ иимэ сад нээхэ тухай оролдохоор болоо.

С. Тыхеева.

БУРЯТ ХЭЛЭ ЗААХА ПРОГРАММЫН ДУТАГДАЛНУУД

Бэлэдхэлэй классһаа эхилээд, долоодохи хүрэтэр ном ...алга бурят-монгол хэлэн ...эрэ ябуулагдана. Бурят-монгол литературын хэлэ һургуулида үзэлгын ехэ удхашанартай ...айһаниинь мэдээжэ.

Бурят-монгол хэлэндэнь үхибүүдые зүбөөр, һайнаар һургаха хэрэг ...ухы һургуули, гэгээрэлэй эмхи зургаануудай нангин уялга болоно. ...иигэбэшье һургуулиин программын ...арим дутагдал усадхагданагүй гэжэ һанамаар.

Жэлэй түрүүшын хахад соо бэлэдхэлэй класста гарадаг «Үзэглэлэй үе» һурагшадай үзэглэн уншажа, бэшэжэ һурахада тон шухала ...ень байха ёһотой. «Бэшэгтэ һурална» юрэнхыдөө дүүргэгдэжэ, һурагшадые зүбөөр, удхыень ойлгонгёор уншадаг болгохо зорилго багшанарай урда табигдадаг. Хэрбээ үхибүүдые һайнаар үзэгтэ оруулжа шадаа һаа, тэдэнэр хойшодоо зүбөөр уншадаг, алдуугүйгөөр бэшэдэг болоно. «Үзэглэлэй үе» һургуулинуудта ...эр зэргээр үнгэргэгдэнэб гэжэ хараа һаа, тон олон дутагдалтай гэхээр.

Бэлэдхэлэй класста зааха бурят-монгол программа юрэнхыдөө ород нэгэдэхи классай программые дахуулан зохёогдонхой. Гадна, «Үзэглэлэй» «Букварьһаа» онсо илгаатайе программа зохёогшод хараада багаар абаһан байна гэжэ тэмдэглэхэээр.

Юундэб гэхэдэ, «Букварь» соо ороһон 32 үзэг, абяае уншаха, хэлэхэ шадабари хүгжөөлгэдэ 76 час программаар үгтэһэн байдаг, тиихэдэ «Үзэглэл» соо үгтэһэн 36 үзэг, абяан болохо удаан аялганууд: «аа», «оо», «өө», «үү», «уу», «ии»; дифтонгнууд: «ай», «ой», «уй», «эй», «үй» болон йотированна удаан аялганууд: «яа», «ёо», «юу», «еэ» гэхэ мэтэ, хамтадаа 56 үзэг, абяанда миил 90 час үгтэнэ. Бэлэдхэлэй классай үхибүүдэй 20 үзэг, абяа үлүү үзэхэ байтарнь, оройдоо 14 час үлүү үгтэдэг. Саашань хараад үзэбэл, тэдэ үлүү үзэг, абяан, удаан аялган, дифтонгнууд, йотированна удаан аялганууд ойлгоходо орёо байдагынь мэдээжэ. Харин һурагшад тэдэниие ойлготороо ядалсадаг, алдуу гаргадаг байна. «Үзэглэлэй үеые» жэлэй түрүүшын хахад соо үзэжэ дүүргэхэ гэһэн программын заабари оройдоошье бэелүүлэгдэдэггүй. Бэлэдхэлэй класста заадаг олонхи багшанар «Үзэглэлэй үеые» январиин һүүл, февралиин хахад багаар гү, али бүри хожом болоһон хойно дүүргэдэг.

Тэрээнһээ гадна жэлэй хоёрдохи хахадта үзэхэ гэһэн уншалгын ном («Түрэлхи хэлэн») үшөө үлэдэг, тэрээниие һурагшад уншажа хүшхэрдэггүй гү, али заримдаа хэшээлһээ гадуур уншажа дүүргэхэ баатай болодог.

Багшанар иимэ байдалда ороод байхадаа, «Үзэглэлэй үеые» дүүргэхын тулада элдэб арга бэдэрдэг. Жэшээлхэдэ, зариманиинь «Үзэглэлэй үедэ» уншалга, бэшэлгэ гэжэ илгангүй—хамтадань ябуулдаг, нүгөөдүүлынь сэбэр бэшэлгые бэшэлгэтэй хамтаруулжархёод, уншалгадаа үлүү час үгэдэг, мүн ондоо предмедэй сагые (зураг, дуун, физкультура гэхэ мэтэ) абажа уншалгын хэшээл хэдэг байһан ушар нэгэнтэ бэшэ үзэгдэнэ.

Дээрэ дурсагдаһан программын дутагдалнууд ехэ хойшолонтой байдаг. Бурят классай һурагшад ехэнхи алдуугаа удаан аялган, дифтонг, мүн йотированна удаан аялгануудта гаргадаг юм.

Һурагшадай гол алдууе олохын тула бурят классуудта диктант бэшүүлдэгбди, тиихэдэмнайшье һурагшад иимэрхүү алдуу гаргана. Нэгэдэхи классай һурагшад хамтадаа 105 алдуу хэжэ, тэрэнэй 34-ниинь удаан аялгануудые түргэн аялгануудаар тэмдэглэһэн, 44 алдуунь «яа», «ёо», «юу» аялгануудаар тэмдэглэжэ, 78 алдуу гаргаһан байна. Хоёрдохи классай һурагшад удаан аялганиие бэшэлгээр 41 алдуу, дифтонг бэшэлгээр 23 алдуу хэбэ. Гурбадахи классай һурагшад мүн лэ олон алдуу гаргаһан байгаа. Тиихэдээ иимэрхүү үгэнүүдтэ гол алдуунуудаа хэнэ: ногон (ногоон), һархяг (һархяаг), хурай (хуурай), түхердэг (түхеэрдэг), согоо (соогоо) гэхэ мэтэ. Бэшэшье классуудай һурагшадай хэһэн алдуунуудынь баһал иимэрхүү.

Эдэ бүгэдэ Бурят-Монголой АССР-эй Гэгээрэлэй министерство, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдта мэдээжэ гэжэ һанагдабашье, эдэ дутуунуудаа усадхаха тухай заабари һургуулинуудта мүнөө хүрэтэр үгтэдэггүйнь гайхалтай. Бэшэгтэ һуралгын үедэ хэрэглэхэ методическа заабаринуудшье байхагүй, хэшээлдэ үзэхэ материалаа яажа хубааха тухай хэлэгдэдэггүй дээрэһээнь багшанар ядалдадаг байна.

Программын эдэ дутагдалнуудые эрид усадхахын тула бурят һургуулиин багшанарай һанамжые суглуулжа, арадайнгаа хэлэ хүгжөөхэ асуудал заһаха заабаринуудые үгэхээр болоо.

Д. Баяртуев, Хэжэнгын дунда һургуулиин һуралсалай талые даагша.

Байгал дээрэ елүүртэй болоо

Үдэшэлэн. Нюдэ сабшаха хоорондо гэнтэ гэрэлтэжэ, һаяхан түхеэрэгдэһэн елүүр дээрэ залуушуул олоороо сугларжа эхилбэ.

—Одоошье елүүртэй боложо, сэбэр агаараар амилдаг болохомнай,—гэлдэжэ залуушуул хөөрэлдэнэ. Энэ елүүр Хойто Байгалай аймагай комсомолшууд, залуушуулай үүсхэлээр Байгал далай дээрэ хэгдэһэн юм. Иигэжэ тосхоной залуушуул елүүртэй боложо, амаралтынгаа үдэрые аятай зохидоор үнгэргэдэг болоо.

В. Мотовилов.

ХХ СЪЕЗДЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗДО

ХОНИН БУХЭНӨӨ ХЭНЗЭЛҮҮЛХЭНЬ

Хаяа нютагта байрладаг Сурун Батуевай отарынхид январиин эхинһээ хойшо 300-гаад хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна.

Хурьгашад Д. Бадматарова, Н. Балданова, Ц-Д. Ленхоева гэгшэд тус бүридөө 70—85 хурьга абанхай. Энэ отарынхид мүнөө жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 184 хурьга абаха уялгатай юм. Тиигээд хурьгалһан хонидоо удаан болгонгүй дахин отондо оруулна. Мүнөө 272 хонид отондо оруулагдаа.

—Энэ жэлдэ бүхы хонидоо хэнзэлүүлхэ хүсэлэнтэйбди,—гэжэ нүхэр Батуев хөөрэнэ.

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ

Колхозой түрүү һаалишадай нэгэн — Цыбикмит Тубчинова 10 үнеэнһээ январь һарада хамта 2460 литр һү һаагаа.

Нүхэр Ц. Тубчинова үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 1420 литр һү һааһан байгаа һаа, 1958 ондо 2000 литр гэхэ гү, али тус тустань 580 литр һү нэмэжэ һааха уялга абаад, үбэлэй һарануудта үсэд шангаар ажаллажа байнхай.

УЛААН ТУГАА ШАНГААР БАРИНА

Колхоз соогоо шалгаржа гараһан Модоной Захын гүүртын һаалишад абаһан Улаан тугаа хоёрдохи һарын бүхөөр барижа ябана. Колхозой правлени, партиина организаци арбан хоног бүридэ һү һаалиһан дүн гаргажа, бюллетень хэблэдэг. Түрүүлһэн һаалишад мүнгэн шан абажа байдаг болоо. Гүүртынхид январь һара соо хамта 9139 литр гэхэ гү, али үнеэн бүридэ 173 литр һү һааба. Түрүү һаалишад Д. Будаева, Х. Цадаева, М. Балданова гэгшэд январь соо үнеэн бүриһөө 210—225 литр һү һаагаа.

Г. Бадмаев.

Сэлэнгэ.

Лотерейн билет эдэбхитэйгээр захина

Лотерейн биледүүд манай республикын ажалшадай дунда һайнаар тараагдажа байна. Февралиин 13-да республика доторнай 800 мянга гаран түхэригтэ лотерейн билет тараагдаа. Прибайкальска аймагай Лазогой нэрэмжэтэ колхоздо нэгэ үдэрэй туршада 3000 түхэригтэ билет худалдагдаа. Колхозой гэшүүд И. С. Васильев, И. М. Васильев, А. Н. Хмелева тус тустаа 100-гаад түхэригэй билет абанхай. Мүн энэ районой Гремячинск тосхондо ажаһуугша «Г» гэгшэ нөөсэлгын кассаһаа 2500 түхэригтэ лотерейн билет худалдажа абаһан байна. Яруунын аймагай «Улаан Туяа» колхозой гэшүүн Ц.-Д. Жалсанов, Ториин аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой комплексно бригадын бригадир Соктоев гэгшэд мянгаад түхэригтэ билет абаа. Тарбагатайн аймагай «Гигант», «Победа», «Красный боец» колхозуудай гэшүүд тараагдахаар эльгээгдэһэн лотерейн биледүүдые бултыень худалдажа абаа. Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой гэшүүдэй дунда шүүбэритэ лотерейн биледүүд бүришье урагшатайгаар тараагдана. Колхозой гэшүүд тараагдахаар эльгээгдэһэн биледүүдые сүм худалдажа абаад, центральна нөөсэлгын кассаһаа үшөө хэдэ мянган түхэригэй билет нэмэжэ абаа.

Мүн городой хэлхеэ холбооной контородо, худалдаа наймаанай организацинуудта, нөөсэлгын кассануудта хүн зон олоороо ерэжэ, шүүбэритэ биледүүдые худалдажа абана.

П. Григорьев.

МНР-эй, БМАССР-эй конькишадай урилдаан

Монгол Арадай Республикын түб хото—Улан-Баторай «Соёл» гэжэ стадион дээрэ Монголой, Бурят-Монголой конькишадай хоорондо нүхэрэй ёһоной уласхоорондын мүрысөөн болоно дүүрэбэ. Мүрысөөндэ манай республикын конькишадаа 1958 оной республикын чемпион В. Яроменко (СССР-эй спортын мастер), Т. Шевчук, Т. Любимова, Н. Боброва, О. Давыдова, Л. Давыдов гэгшэд хабаадалсаа. Хоёр үдэрэй туршада мүрысэхэ зуураа, манайхин һайн амжалта туйлаба.

Түрүүшын үдэр 500 метртэ эрэшүүл урилдаа. Энэ урилдаанда В. Яроменко габшагай солбоноор харайжа, түрүү һуурида гараба. Хоёрдохи, гурбадахи һуурие Монгол Арадай Республикын конькишад Дорж, Галсан гэгшэд эзэлээ. Мүн энэ зайда эхэнэрнүүд урилдаад, БМАССР-эй конькишан Тамара Шевчук эгээл һайн саг харуулжа, нэгэдэхи һуури, Тамара Любимова, Нина Боброва гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлһэн байна. Тэрэшэлэн эхэнэрнүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн 1500 метрын урилдаанда Н. Боброва, О. Давыдова, Т. Любимова гэгшэд солбон хурдашаараа харагшадые һонирхуулба. Эдэнэй удаа 5000 метртэ эрэшүүл урилдажа ороба. Шиираг солбон хүбүүдэй хоорондо арбаад минута соо үсэд шангаа урилдаан болоод дүүрэшоо. Энэ урилдаанда түргэн гүйдэлшэд В. Яроменко, Л. Давыдов гэгшэд нэгэдэхи, хоёрдохи һууринуудта, Монгол Арадай Республикын конькишан Намсарай гурбадахи һуурида гараа.

Үнгэрһэн дүрбэн мүрысөөнэй дүнгүүдэй ёһоор В. Яроменко һайн саг харуулан нэгэдэхи һуури эзэлжэ, түрүүлээ. Хоёрдохи һуури — Л. Давыдов, Монголой түлөөлэгшэ Алтансурен гурбадахи һуури эзэлээ.

Манай эхэнэрнүүдэйшье команда амжалтатай һайнаар мүрысөө.

Н. Семёнов.

Энээниие уншаа гүт?

1019 ГРАММ СУЛА АЛТАН

Магадан. Совнархозой приисканууд нэгэндэ хүдэлмэрилшэн А. Давыденко элһэ угаажа байтараа 1019 грамм сула алта олобо. Шэнэ жэлдэ олдоһон энэ томо алтан «шэнэ жэлэй» сула алтан гэжэ нэрлэгдэбэ.

«Советская Россия» газетэһээ.

НЭМЭЛТЭ ТҮЛБЭРИДЭ 19 ХОНИ АБАБА

Ага. «Коммунизм» колхозой хонишод хони үсхэбэрилгөөр ехэ амжалта туйлана. Түл абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн 15 эрхим хонишодто нэмэлтэ түлбэри болгон 151 хонин үгтэбэ. Хонишон Чимит Дондоров 19 хони, Социалистическэ Ажалай Герой Бальжима Доржиева 13 хони абаа.

Түсэбһөө гадуур ноохо хайшалһанайнь түлөө олон хонишодто мүнгэн шагнал үгтөө. Жэшээнь, Цыпилма Цыреннова 2539 түхэриг, Долсон Балданова 1419 түхэриг абаһан байна.

«Забайкальский рабочий» газетэһээ.

Баяр хүргэнэб

Улан-Удын городской больницын поликлиникэдэ аргалуулхадамни, врачууд, илангаяа медсестра Мария Цыбиковна Гунгаева намда элдэб процедура хэдэг байгаа. Үбшэнтэндэ энэрхыгээр хандажа, оролдосотойгоор аргалдаг дээрэһээнь би һайн болооб. Энээнэйнь түлөө поликлиникын врачуудта, нүхэр Гунгаевада үнэн сэдьхэлһээ баяр хүргэнэб.

С. Дырхеев, Лазогой нэрэмжэтэ тосхондо ажаһуугша.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Будапештын сүлөөлэгдэһөөр 13 жэлэй ой

БУДАПЕШТ, февралиин 13. (ТАСС). Венгриин түб хотын ажалшад немецко-фашистска булимтарагшадһаа түрэл городойнгоо сүлөөлэгдэһөөр 13 жэлэй ойе тэмдэглэлээ. Февралиин 13-най үглөөгүүр Будапештын олон ажалшад Эрхэ сүлөөгэй талмай дээрэ сугларжа, Будапештые сүлөөлхын түлөө ами наһаяа алдаһан советскэ геройнуудай дурасхаалые ёһолон тэмдэглэбэ. Венгриин хүдэлмэришэнэй социалистическэ партиин Будапештскэ горкомһоо, городской соведһээ, Венгридэ байдаг СССР-эй посольствоһоо, Венгриин газар дээрэ саг зуура байһан манай сэрэгшэдэй командованиһаа, тэрэшэлэн Будапештын олониитын организацинуудһаа советскэ сэрэгшэдэй памятнигай дэргэдэ сэсэгүүд табигдаа.

Будапештын сүлөөлэгдэһэн ойн баярай хүндэлэлдэ газетэнүүд түрүү бэшэгүүдые толилбо.

Баярта ойн хүндэлэлдэ

ПЕКИН, февралиин 13. (ТАСС). Хани барисаатай, холбоотой байха, бэе бэедээ туһалалсаха тухай договорой Советскэ Союз Хитад хоёрой хоорондо баталагдаһанһаа хойшо 8 жэлэй ойтой дашарамдуулан, бүхы Хитад орон соо вечернүүд үнгэргэгдэнэ, выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ, лекци, элидхэлнүүд хэгдэнэ. Ахадүү хоёр агууехэ арадай таһаршагүй хани барисаанда зорюулагдаһан элидхэл мэдээжэ уран зохёолшо Лао Шэ һаяхан хэбэ.

Советскэ Союзда ошоод, ерэһэн тухайгаа, хитад нүхэдөө айхабтар ехэ хүндэлэн советскэ хүнүүдэй угтаһан тухайнь Пекинэй залуу хүдэлмэришэдтэ, һурагшадта Лао Шэ хөөрэжэ үгөө.

КПК-гэй ЦК-гэй гэшүүн Хуан Цзин наһа бараба

ПЕКИН, февралиин 13. (ТАСС). Хитадай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй гэшүүн, КНР-эй гүрэнэй техническэ комитедэй түрүүлэгшэ, машина бүтээлгын нэгэдэхи министерствын министр Хуан Цзин хүндөөр үбшэлһэнэйнгөө һүүлээр, февралиин 10-да наһа бараба гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ.

Гватемалын президент һунгагдаа

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 13. (ТАСС). Гватемалын конгресс генерал Фуэнтесые Гватемалын президентээр һунгаа. Фуэнтес байгша оной мартын 15-наа президент болоод, энэ тушаалда 6 жэл соо байха.

Индиин финансын министр тушаалһаа гараба

ДЕЛИ, февралиин 13. (ТАСС). Индиин финансын министр Кришнамачари тушаалһаа гараа. Неру финансын министрын уялгые саг зуура дүүргэжэ байха.

Египет Арабуудай нэгэдэмэл республика байгуулха тухай Декларац[...] педэй президентын үргөөн соо Каирта февралиин 1-дэ гар табигдаа.

Египедэй Республикын президент Гамаль Абдель Насер, Сириин [...]кын президент Шукри Куатли болон хэлсээндэ хабаадаһан хоёр орон[...]гациин гэшүүд Декларацида гараа табяа. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гамаль Абдель[...] (баруун гарһаа), Шукри Куатли гэгшэд гараа табижа һууна.

ТАСС-эй фото[...]

Манай сэрэгэй частьнуудые венгриин[...] хүндэтэйгөөр үдэшэн мордохуул[...]

БУДАПЕШТ, февралиин 13. (ТАСС). СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдые 300 мянган хүнөөр дахин үсөөрүүлхэ тухай правительствымнай шиидхэбэриин ёһоор, Венгридэ байһан сэрэгшэднай эхэ нютагаа бусажа байна. Секешфехервар городто энэ ушарта зорюулагдан, олон зуун ажалшадай митинг болоо.

Митинг дээрэ үгэ хэлэһэн партийна, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд, предприятиин хүдэлмэришэд иигэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлбэ: Советскэ Союзай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тооe хорооxо, тэрэ тоодо Венгриһээ 17 мянган хүниие нютагтань бусааха гэһэн шиидхэбэрээ СССР-эй бодото хэрэг дээрэ бэелүүлдэг байһыень эли тодоор гэршэлнэ.

Хархис этэгээдүүдэй үймө[...] хадамнай, оронойнгоо ажах[...] гээн бодхоожо хүгжөөхэдэмн[...] ветскэ Союз ехэ туһаламжа[...] лээ, тиимэһээ тэрээндэ халуу[...] халан хүргэнэбди гэжэ үгэ[...] шэ бүхэн мэдүүлбэ.

Секешфехервар городые [...] хын түлөө байлдаанда хаба[...] подполковник Морозов, [...] сержант Борисов гэгшэд с[...] сэрэгшэдэй зүгһөө харюугай [...] лээ.

Митингын һүүлээр советс[...] рэгшэдэй памятнигта сэсэгү[...] бигдаад, удаань парад б[...] байна. Энэ парадта советскэ[...] гэй частьнуудтай хамта Ве[...] арадай армиин болон хүдэ[...] шэнэй харуулай подразделе[...] хабаадалсаа.

Аюулгүйн Советдэ Тунис иигэжэ мэдүүл[...]

ПАРИЖ, февралиин 13. (ТАСС). Сакиет-Сиди-Юсеф тосхониие Франциин самолёдуудай бомбодоһоной һүүлээр ямар хэмжээн абтааб гэжэ Аюулгүйн Соведтэ дуулгахыень Тунисай правительство өөрынгөө делегацида даалгаа.

Тунис соогуур Франциин сэрэгэй ябахань хоригдоо, Бизерта портдо Франциин корабльнууд орохо эрхэгүй болоо, Франциин самолёдууд Тунис дээгүүр ниидэхээ бол[...]даа гэжэ коммюнике соо хэл[...] Хэрбээ эдэ бүхы хорилто[...] Франциин сэрэгэй дүүр[...]һаань, Тунис бэеэ хамгаалж[...] даха гэжэ Тунисай правите[...] мэдүүлнэ.

Тунисһаа сэрэгээ гарга[...] Францида али болохо туһа[...] үзүүлхээр бэлэмди гэжэ Т[...] правительство мэдүүлээ.

Индонезиин армиин офице[...] байһан 4 хүн тушаагда[...]

ДЖАКАРТА, февралиин [...] (ТАСС). Индонезиин армиин [...]цер ябаһан 4 хүниие—пол[...] Лубис, полковник Симболон, [...]ковник Джамбек, подпол[...] Хусейн гэгшэдые дары тушаа[...]һэн захиралта армиин штаба[...]чальник генерал-майор На[...] гаргаба. Эдэ хүнүүд правит[...]вын толгойлогшын ами наһы[...]лохо гэжэ һэдэһэн, гадна, [...] бии байһан журамые хүсэ хэ[...] унагааха бэлэдхэл хэжэ б[...] Тиимэһээ тэдэнэр сүүдлүүлхэ[...]той гэжэ захиралта соо хэлэ[...]

Уншагшадай асуудалда харюу

1957 оной декабриин 4-дэ Монголой Арадай Республикын урда зүгтэ газар айхабтар ехээр хүдэлһэн байба. Мүн үнгэрэгшэ жэлэй июниин 27-до манай республикын Баунтын аймагай зүүн хойто захаар газар хүдэлһэн байгаа. Газарай яахадаа хүдэлдэг тухай асуужа, манай уншагшад редакцида бэшэгүүдые эльгээгээ. Тэдээндэ харюу болгон, Эрхүүгэй хэдэн профессорнүүдэй бэшэһэн статьяе «Советская Россия» газетэһээ толилбобди.

МОНГОЛДО, БАЙГАЛ ШАДАР БОЛОҺОН ГАЗАРАЙ ХҮДЭЛӨӨН

Үнгэрэгшэ жэлэй февраль һарада Эрхүү городой олохон зон нэгэтэ һуни гэнтэ сошордон һэришоо бэлэй. Юун болооб гэхэдэ, газар хүдэлһэн байгаа. Энэ хүдэлөөнэй гол түлэбынь Монголой Арадай Республикада, манай хилэдэ дүтэ байгаа гэжэ сейсмическэ станциин приборнууд харуулһан байна.

Тиигээд июниин 27-до Бурят-Монголой АССР. Читын область хоёрой хоорондо байдаг Муйн хүндыдэ газар бүри ехээр хүдэлөө. Тиихэдээ нэгэ миллион дүрбэлжэн километр шахуу газарта табан балл, гол дундаа арбаад балл хүсэтэйгөөр хүдэлөө һэн. Тиигээд тэдэнэй түгэсхэл боложо, 1957 оной декабриин 4-дэ газар тон ехээр хүдэлбэ. Тиихэдэнь МНР-эй, СССР-эй, Хитадай дайдануудта дүтэ тойроной газар хүдэлэлсөө. Газарай энэ хүдэлөөнэй гол түлэбынь Урда Монголдо байгаа.

Ямар иимэ ехэ хүсэн байжа, уула хадануудые доһолуулна, байра һууриһаань хүдэлгэнэ, газарай хурьһые гантуулна, гэр байрануудые, харгы замуудые эбдэнэ гээшэб? Газарай хүдэлдэгэй шалтагаан юунһээб?

... Хэдэн миллион жэлэй саана Байгал шадар газарай хүрьһэн уршалдан өөдөө гаража захалһан юм. Тиигэжэ мүнөө байгаа хада ууланууд, үргэлжэ ута шэлэ һарьдагууд бии болоһон байна. Иигэжэ газарай хүрьһэнэй үргэгдэжэ байдаг ушар мүнөөшье боложо үргэлжэлһөөр. Газарай хүрьһэнэй үргэгдэжэ, доошоо орожо байха ушар газар газарта ондо ондоогоор боложо байдаг. Зарим газарта хада ууланууд бодожо, нүгөө тээнь хабшал жалганууд, хотогорнууд бии боложо байдаг жэшээтэй. Эртэ урда сагта газарай хүрьһэнэй иигэжэ дээшээ гаража, доошоо орожо байһан үе сараань газар руу ехэ холо, дүшэ табин километр гүнзэгыдэ үзэгдэдэг юм. Иимэ ушарай боложо байдаг дээрэһээ хирэ хирэ хэдэн үе саана байһан хүрьһэн гулгажа, байраһаа хүдэлжэ, газарай хүдэлөөн болодог байна.

Байгал шадар болоһон газарай хүдэлөөниие һайнаар шэнжэлхын тулада СССР-эй Наукануудай академи Муйн хүндыдэ, Бодайбо город шадар хэдэн эрдэмтэд, мэргэжэлтэдые эльгээһэн байгаа.

Бидэнэр Лена мүрэнэй һалаа болохо Витим мүрэн өөдэ катераар үгсэбэбди.

Бодайбо шадар июниин 27-до зургаадолоон балл хүсэтэйгөөр газар хүдэлһэн юм. Харин Витим гол өөдөө бүри ехэ хүсэтэйгөөр хүдэлһэн байгаа.

Многообещающая Коса гэжэ приискэдэ хүрэжэ, бидэнэр газарай эгээ ехээр хүдэлһэн голдо дүтэ ерэһэн байнабди. Саашаа талааршье, уһааршье ошохо аргагүй боложо, эгээ ехээр хүдэлһэн газарые самолёдоор шэнжэлээбди. Гол дундань хүрэхэдэмнай газарай хахаршаһан гангууд, хада уулануудай олон тоото нурангинууд дээрэһээ харагдажа байгаа һэн.

Тиибэшье бидэнэр һая Урда Монголдо ошожо газар дорохи хүсэнэй дэлбэржэ, айхабтар ехэ эбдэрэл хэһыень нюдөөрөө харабабди. Декабриин 4-дэ тон ехэ хүсэтэйгөөр эндэ газар хүдэлөө.

МНР-эй Наука болон дээдэ эрдэмэй комитедэй уряалаар бидэнэр гурбуулан монгол эрдэмтэдтэй хамта газарай эгээ ехээр хүдэлһэн гол дундань ерэжэ шэнжэлээбди. Энэ эбдэрэл болоһон газараараа Губи-Алтайн газарай хүдэлөөн гэжэ нэрлэгдэнхэй.

МНР-эй эгээ урда хизаарта мэлигэн хуудам шэлэ—Губи-Алтайн хада ууланууд залгаа үргэлжэлдэг. Мүнөө үбэл дунда тэдэ уулануудта саһан үгы тооной. Абар табар ногоотой элһэн тала дунда орьёл торьёо хабсагайнуудтай томо томо хада ууланууд тобойлдожо байдаг. Эгээ эндэ Гурбан Богдо гэжэ хада уулануудта 11 балл хүсэтэй газарай хүдэлөөн болоо.

Ехэ Богдо гэжэ мантан томо хада дээгүүр ниидэжэ ябахадаа айхабтар ехэ эбдэрэл һандаралай болоһониие харабабди. Нэгэ хадын орой тэг дундуураа хаха буужа, хоёр болошонхой. 400 метр тухай үндэртэй хадын оройнууд хэмхэрэн унажа, хабшал жалганууд руугаа нурашаһан харагдана. Олон хаданууд гантажа, хахара буушанхай, мантан томо шулуунууд арай арайхан тогтожо байһанаа, хирэ хирэ болоод доошоо лүжэгэнэн унана.

Агаарта ябахадаа зурын харагдажа байһан обогор гүбэгэр хара шулуу, шоройе дээрэһээ обёорбобди. Бахар гэжэ хада хүрэтэр ябагаар ошоод, тэрэ гүбөөе бүхы талаһаань шэнжэлээбди. Газарай хүдэлхэдэ бии болоһон гүбөө 18 километр утатай, зарим газартаа 800 метр хүрэтэр үргэнтэй байгаа. Зарим газарта хэдэн метр үндэрөөр гүбөө бии болоһон байба. Эндэнь газарай ган 20 метр хүрэтэр үргэнтэй байгаа.

Эгээ ехэ ган—баруун тээһээ Бахар уулаһаа Бага Богдо уулын зүүн үзүүр хүрэтэр үргэлжэлһэн ган 250 километр утатай. Зөөлэн хүрьһэтэй тала газаршье, Гурбан Богдо уулануудай хойто бооринуудаар хада хабсагайнуудшье хаха буушоо. Ехэ Богдо, Бага Богдо уулануудай хоорондохи хотогорто хаха бууһан ехэ гангай эрьенүүдынь 3 метр үндэртэй, айхабтар ехэ гэшхүүр мэтэ һөөлжэшэнхэй байгаа.

Энэ ехэ эбдэрэлые бүхы талаһаань ажаглан хараад байхада иимэ тобшолол хэхээр: тухайлхада Бахар уула багта газар хүдэлжэ захалаа ха, тиигээд газарай хүрьһэн зүүн зүг тээшээ һөөлжэн хахараа. Зуугаад километртэ үргэлжэлдэг, 3790 метр үндэртэй Ехэ Богдо уулын хаданууд бүхыдөө зүүн зүг тээшээ 3—3,5 метр абаашагдажа, хоёр—зургаан метр үргэгдөө.

Богонихон саг соо иилээд ехэ газар шэнжэлэгдэбэ. Шэнжэлэлгын экспедициие Монголой Арадай Республикын Наука болон дээдэ эрдэмэй комитедэй тон һайнаар эмхидхэһэн тухайнь хэлэхэ хэрэгтэй. Манда самолёт үгтөө. Дүршэл шадабари ехэтэй монгол лётчигууд самолёдоо шадамараар жолоодожо, шэнжэлэлгэ һайнаар хэгдэбэ. Маниие МНР-эй түб хото Улан-Баторташье, шэнжэлжэ байһан газарнуудтамнайшье зон ехээр хүндэлжэ, хани халуунаар үгтаа.

Профессорнууд **В. СОЛОНЕНКО, А. ТРЕСКОВ, Н. ФЛОРЕНЦОВ.**

Эрхүү.

Бахар гэжэ хадын бооридо газарай хахарһан ган. В. Солоненкын фото.

МЭДЭЭСЭЛ

Бурят-Монголой соёлые шэнжэлхэ институт «Бурят-Монголой АССР-эй түүхын» (1917—1955 онууд) хоёрдохи томой хамтадхамал македые бэлэдхээ.

Тус макет Бурят-Монголой соёлые шэнжэлхэ институдта, Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдта, зооветеринарна институдта, БМАССР-эй Культурын министерстводэ 1958 оной февр[...] һүүл—мартын эхин багаар з[...] хэлсэгдэхэнь.

Бурят-Монголой соёлые шэ[...] хэ институдай, Политическэ [...] рэлэй байшангай библиотек[...] тэ, республиканска библиот[...] пединститудта, зооветинсти[...] багшанарай мэргэжэл дээшэл[...] институдта энэ македтэй та[...] жа болохо юм.

Бурят-Монголой с[...] шэнжэлхэ институдай ди[...]

—⊙—

Заһабари

Манай газетын февралиин 11-нэй номерто толилогдоһон КПСС-эй ЦК-гэй Хандалгын дүрбэдэхи хуудаһанай һүүлшын колонкын дээрэһээ 1-дэхи абзацай удаань иигээд нэмэжэ уншахые гуйгдана: «Коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудта дуугаа үгэхэдөө, өөрынгөө гүрэнэй бүрин эрхэтэ эзэн болоһон манай арад Коммунистическэ партиин ленинскэ политикын түлөө, манай орондо коммунистическэ общество амжалтатайгаар байгуулха политикын түлөө дуугаа үгэхэ байна».

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н-00658. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №